

מהדורת קיץ טלול ברכה

שנה ז' (תשפ"ג)

אוצר פניני גאוני הדורות והחסידות

♦ חיי שרה ♦

מאמרים נבחרים משכיות חמדה, שווים לכל נפש
מכוונים ומרוממים ככתבם וכלשונם מתוך הספרים הקדושים

זהר המבואר

הספר והמסד

בהוצאת ישיבת "אביר יעקב"
מוסדות "אור מאיר ושמחה" נדריה
ע"ש כ"ק אדמו"ר רבי מאיר אביחצידא זיע"א

יד | הספרה של שרה
חינוך בנה למוסירות נפש
מילתא דפליאה - מילתא חרת"א

יב | כואב בשלום
ניצוץ אורה חסידי לפרשת השבוע
ספיר ויהלום

יא | התרוממות והתקדשות
מהבלי העולם
אוצר פניני החסידות

העלונים: אביר יעקב • מילתא חרתא • ספיר ויהלום • ובחרת בחיים • המגיד ממעזיטש • מכתלי בית הדין • מגדנות

תורת משה נתן | אמצע האותיות של אברהם ועפרון מרמזים על ארבע מאות שקלי כסף

לקוטי ריצב"א | קנינת גוף מערת המכפלה מאת עפרון, וקנינתה לעשותה לבית קברות מאת בני חת

ראש דוד | אליעזר היה שליח פשר לקדושי יצחק מאחר ששחררו אברהם

שלחן המלך | אברהם השביע את אליעזר ע"פ הדין

בן יאיר | תחלת בדיקת רבקה היתה באם יעלו הפנים לקראתה

ויחי יתן | רבקה רמזה לאליעזר שעליה אמר ה' לאברהם שהיא בת זוגו של יצחק

דברי מהרי"א | הסברו של אליעזר קדם אכילתו שאין תועלת להמיתו

אבני המקום | שם הקב"ה רסן בפיהם של לבן ובתואל שלא יוכלו לסרב לבקשת אליעזר

צבי עדין לגאון | התבוננות בשלשה דברים להציל מידי עברה וחסא

עמודי שש | תפלת מנחה תפלה הגדולה מכל התפלות

קשת יהונתן | מחילת העונות בזכותו של יצחק, ותפלת המנחה באה רק לדורון ומתנה

לחם אשר | תפלת מנחה פדורון ומתנה להמתקת הדינים

מזמור לאסף | זהירות מלהתפלל תפלת מנחה ביחידות

מעשי צדיקים

ספיר ויהלום | הארה חסידית מן הפרשה

זוהר הקדוש | עם פרוש הכתר והכבוד

אוצר פניני החסידות

ישועות משה | הקנה לסגלת ימי הקנאה

לקוטי שיחות | כל ימי שנה - כולל הימים בהם חותה מארעות קשים - היו ממלאים בעבודת ה' באופן שונה

קדשת מרדכי | וכי לא היתה שרה שמחה שישחט יצחק על מזבח ה'...

תפארת שלמה | אברהם נמנע מלהספיד את שרה

מקור ברוך | 'אולי לא תאבה האשה ללכת אחר' - שמיא תנהג כמנוח שאשתו הלכה לפניו

פתוחי חותם | התורה נמשלה לבת מלך המתגלה רק למבקש אותה באמת

לקוטי פרם שלמה | כשמוגיע האדם לפרק הנשואין עליו להעתיק להציל מעצת הנצר

דברי ישראל | כאשר מתפללים בחשק ורצון נשארת התפלה לעולם ועד

בית אהרן | בכל יום יום יסוף בתורה ותפלה וקדשות המעשים הגשמיים

בת עין | על ידי האמונה שהצרות אינם רעות פן מתהפכות לטובה

מאור ושמש | התועלת העצומה מנסיעה לצדיקים

נעם אלימלך | בגיל עשרים על האדם להתחיל לפשפש במעשיו האם מקומם לשם שמים או מחמת פניות

עבודת ישראל | הצדיקים מכינים עצמם כל תייהם שייכלו להפרד מהעולם בקדשה וטהרה

בית ישראל | 'בא בימים' - אפשר לתקן גם את הימים שנתקלקלו

אוצרות גאוני הדורות

צוף דבש | אברהם פנה לכל בני חת כדי למנוע מהם לערער על המכירה

קו 'מחברים'

שע"י ממלכת התורה עוז והדר

02-803-9999

לשאלות הלכתיות בבית ההוראה הקש 8

לדיני ממונות הקש 1 | לענייני גיטין קידושין וענייני יוחסין הקש 2 | לשאר עניינים הקש 3

מחברים

הניוז היומי מבית עוז והדר - אור לישראל

נכה מתחילים את היום!

להצטרפות: newsletter.mechubarim@gmail.com

ישירות למייל האישי

נושאים בפרשת חיי שרה

התרומונות והתקדשות מהבלי העולם

ישועות משה

רבי משה יהושע מוויז'ניץ זיע"א

הכנה לסגלת ימי התנקה

גד ותושב אנכי עמכם תנו לי אחזת קבר עמכם ואקברה מתי מלפני (כג ד). ימי התנקה מממששים ובאים, ונדרש להתפונן בהכנה רבתי כדי שנופה לקבל סגלת ימים נעלים אלו, סגלת הדלקת הנרות הרומזים לתורה פידוע.

למוד ועיון בספרי חסידות מעורר את

האדם להתרחק מהבלי העולם

ולזה צריך ללמד ולענן בספרי חסידות שיאזנה בין וישפיל גדל מעלת ערף הזמן, וממילא תתעורר נפשו להתפונן כראוי, להתרחק מהבלי עולם הזה ותענוגיו המונעים התקדשות אל הקדושה, ולעצמת זאת להתאמץ ולהתחזק בדבקות הבורא ברוך הוא בכל עת, וזאת בכח השבת קדש – שבת שמא דקודשא בריך הוא.

קדשת השבת מעוררת את האדם | באור

'בעת אישן ואעירה'

קדשת שבת קדש מכניסה ומזריחה לאדם חיות רוחני ושפע קדש שיתעורר מתרדמת הזמן ויתרחק מן היצר הרע, וכמו שפרש אבי אדוני מורי ורבי הקדוש זי"ע על 'בעת אישן ואעירה' (מתפילת אדון עולם) – איש"ן נוטריקון י"ה א'כסוף נ'עם שבת, אף 'בעת אישן' בתרדמת הזמן בלי חיות והתלהבות דקדושה – 'ואעירה' – אתעורר ואתרומם בזכות וכח השבת קדש.

ג' העצות להתרחק מהיצר הרע | הרמז

בשלשלת על 'וימאן'

ובחז"ל (ברכות ה.) מובאים ג' עצות להתרחק מן היצר הרע, יעסק בתורה, יקרא קריאת שמע ויזכיר לו יום המיתה, ויזהר אמר זקני הקדוש האמרי נעם זי"ע, אשר הטעם על 'וימאן' דיוסף הצדיק הוא שלשלת, רומז שהתגבר על היצר הרע בזכות ג' עצות אלו חוט משלש אשר על ידם לא במהרה ינתק מן השם יתברך.

רמז ג' העצות בספוק חס לבי בקרבי

בהגיגי תבער אש'

ובזה פרש הפתוב (תהלים לט) 'חס לבי בקרבי

וגו', הינו פשיט חמימות היצר, אז העצה 'בהגיגי תבער אש', רומז על 'יעסק בתורה' על דרך 'הלא לה דברי פאש נאם ה'', 'הודיעני ה' קצ' היא מדת זכיר לו וכו', 'ומדת ימי מה היא' רומז על קריאת שמע על דרך אמרם ו"ל (ברכות יב.) שצריך להזכיר מדת יום בלילה לענין קריאת שמע – ולזה ח"ס לבי נוטריקון ח'וט מ'שלש ל'א ב'מהרה ינתק ענין שם (וישב א"י וימאן).

הרמז בספוק שלפנינו

ועל פי זה יש לומר גר עם האותיות בגימטריא 'הר' הרומז ליצר הרע על דרך אמרם ו"ל (סוכה נב.) צדיקים נדמה להם כ'הר', גר פרושו זר ונכרי, רוצה לומר להתנכר אל היצר הרע להתרחק ממנו הרחק כמטחוי קשת, על ידי ותושב עם הכולל גימטריא שב"ת אהב"ה.

והוא על דרך המובא בספר הקדוש בני יששכר (מאמרי השבתות ט ט – בשם הרה"ק מוידויטשוב) אשר שב"ת בגימטריא אהב"ה בכ"ל ל"ב אהב"ה בכ"ל נפ"ש אהב"ה בכ"ל מא"ד, והוא על פי מה שאיתא בזה הקדוש אשר שבת קדש הוא כלל דאורייתא, וכלל התורה הוא לדבקה בו יתברך שמו בכל עת למסר לבו נפשו ומאדו עבור אהבתו.

רמז לקדשת האיברים

אמנם לזה נדרש קדשת האיברים, אנכי עם האותיות גימטריא פ"ה, עמכם עם האותיות גימטריא עי"ן ל"ד – ל"ד רומז לבעל תשובה שלקטן שגולד דמי, מאי דהוה הנה מפאן ולהלן חושבנא דף ועולם חדש בקדשת ושמירת הפ"ה והעינים לבל יפגמו חס ושלום.

קדשת האיברים הן בשב ואל תעשה והן

בקום ועשה

וזאת הן בשב ואל תעשה והן בקום ועשה. בשב ואל תעשה – לזהר ולשמר מדבורים אסורים או דברים של מה בכך שאין בהם תועלת וכן מפגם עינים בראיות אסורות חס ושלום, ובקום ועשה – להרבות בדבורי תורה הקדושה, להביט ולענין בספרי יראת וחסידות, לפקח עינים עורות שיתבונן ויעשה חשבון מה מצבו ומעמדו הרוחני בעולם.

'נאבא היום אל העין' – לברק האם

שמירת העינים היה כראוי

ולנכון הא בהא תליא, כי הנה אבי אדוני מורי ורבי הקדוש זי"ע מפרש הפתוב (כד מב) נאבא היום אל העין רוצה לומר להיות ממארי דחושבנא, להביא להעביר את התנהגות היום לפני העין, האם עבר כראוי ענין שם.

על ידי למוד בספרי מוסר וחסידות לא

ירמה את עצמו

כרם יתכן לפעמים שאף אחר ההתבוננות ידמה בנפשו שפחות או יותר לפום דרגא דיליה הכל עבר בשלום, לזה בא החיוב ו'נאבא היום אל העין הראשי תבות בגימטריא טו"ב – אין טו"ב אלא תורה" (אבות פ"א מ"א), ירבה בעסק התורה בספרי מוסר וחסידות ואז יוכח ויראה חסרונותיו, יבין וישפיל שיש לו עדין הרבה מה לתקן ורחוק הוא מתפילית השלמות, לו יחיה גבר שנין אלפין לא יוכל לומר פס ונשלם.

רמז נוסף לג' העצות

תנו לי אחזת קבר עמכם ואקברה מתי – רומז לג' עצות הנ"ל, תנו לי בגימטריא שמ"ע אלקיים – הינו יקרא קריאת שמ"ע קבלת על מלכות שמ"ע יזכר בכל עת שעומד לפני אלקיים יתברך שמו.

אחזת קבר עם התבות והכולל גימטריא תורה בני"ם עם האותיות, הינו יעסק בתורה, ינצל כל רגע פנוי ללמוד ולא לדברים שאין בהם תועלת והיא יסוד גדול ונשגב ביותר, וכמוכא בספר היראה לרבנו יונה גדל עון בטול הזמן לריק.

קדשה כמתר ועשית גדרים וסגים

וכשישירש גם בכניו וזערו אחריו, ועל ידי כל זה ממילא עמכם עם האותיות והכולל גימטריא הראשי תבות קדש עצמך במתר עם האותיות, יבא לקדשת הרשות אף בדברים המתרים לא יפל חס ושלום ברשת התאנה והחמדה, אלא יעשה לעצמו גדרים וסגים לפרש אפלו משערי התר כדי לא לבוא חס ושלום לשער של אסור.

ואקברה מתי רומז לענין זכיר לו יום המיתה – הרי ג' העצות האמורות שעל ידם – מלפני – וזיכה לעמד לפני ה':

פרשת חיי שרה

לקוטי טיחות

רבי מנחם מענדל מליובאוויטש זיע"א

כל ימי שרה – כולל הימים בהם חותה

ויהיו חיי שרה מאה שנה ועשרים שנה ושבע שנים שני חיי שרה (כלו שוין לטובה,

רש"י) (כג א)

מארעות קשים – היו ממלאים בעבודת

ה' באפן שנה

ויהיו חיי שרה. לכאורה יש לדק: בדרך כלל, כשנאמר סכום שני חיי אדם

יתנו לבם להתבונן מהות הצרה היא רחמנא לצלן, ולא פל לבכם להקשות מדוע עשה ה' ככה לארץ הזאת, כי לבם נכון ובטוח בה' כי צדיק וישר הוא אל אמונה ואין עול' (דברים לב ד), ונהפוך הוא כי מפי עליון לא יצאו הרעות, רק כלם מכונים לטובה.

ולכך באותו הענין פאשר ראה משה רבנו עליו השלום מראה הסנה המורה על הגלות ולא רצה להתבונן מה זה ועל מה זה, אף ויסתר פניו כי ירא מהביט' ולהסתכל אל בחינת האלהים וידיגין פן יקשה בעיניו על ככה, והא ראה פאשר הלך בפליחות הזה ושם לבו לצערן של ישראל, לא יכל לסבל עוד וצעק ואמר 'למה הרעת' (שמות ה כב), ונענש מיד באמור לו 'עתה תראה' ולא יותר, כמאמר חז"ל (סנהדרין קיא):

וזהו שאמר הכתוב (תהלים לד יג) 'מי האיש החפץ חיים אהב זמים לראות טוב', רצה לומר, מי הצדיק אשר כל הזמים רואה כי הכל רק טוב מה' ותברך פניו, אז ממילא על ידי כך יצטרך לשונו מרע, כי לא ירע בעיניו כלל על ה' ותברך.

נמנע אברהם מלהספיד את שרה כרי שלא יתרחק אחר הנהגת הכורא

והנה פן הדבר היה אצל אברהם אבינו עליו השלום, כשבא לספד לשרה ראה מלאך המות מתריס כנגדו, רצה לומר, כשהתחיל להתבונן על מיתת שרה, הצדקת הראשונה אשר בעולם אשר היתה אם כל בני ישראל, ותקון תנה, ורוח הקדש מדברת מתוך גרונה, ועתה פתאם מתה עליו אחרי מעלת העקדה שזכתה לכן צדיק כזה ולא הועיל לה כלום.

כל זה היה היצר הרע מכניס בלבו של אברהם אבינו לבעבור יקשה בעיניו וירע על מעשי אלהים אשר עשה לה, לכן כשראה זה מיד פרש ולא הספידה, ויגם מעל פניו מתו' וידבר דברים אחרים פני"ל:

ויאמר אליו העבד אולי לא תאכה האשה ללכת אחרי אל הארץ הזאת וגו', ויאמר אליו אברהם השמר לך פן תשיב את בני שמה (כד ה-ו)

מקור ברוך

רבי ברוך מסענרט זיע"א

'אולי לא תאכה האשה ללכת אחרי' – שמה תנהג כמנוח שאשתו הלכה לפניו

משיטת הפורקים על מלכות שמים מעליהם היא שהאשה צריכה לילך לפני האיש, כלומר שהאיש צריך לקבל את דעתה ורצונה. ולכן מצינו בגמרא

וכי לא היתה שרה שמחה שישחט יצחק על מזבח ה'

לספד לשרה ולבכתה. וברש"י ונסמכה מיתת שרה לעקדת יצחק, לפי שעל ידי בשורת העקדה שזרמן בנה לשחיטה וכמעט שלא נשחט פרחו נשמחה ממנה ומתה. לכאורה צריך להבין האם לא היתה שרה אמנו עליה השלום שמחה שבנה נמסר לשחיטה על קדשת שמו ותברך.

צערה היה שמה היה בו פנס שלכן לא זכה לכך

ויש לומר שסבת מיתתה היה מרב צערה פאשר שמעה שלבסוף לא נשחט, וחסכה אולי היה ביצחק איזה פגם חס ושלום וכמו מום אשר בזה לא ירצה להיות לקרבן עולה לה', ועל זה הנה לכה.

צערה היה שאלו היה נשחט היה נשאר רק ישמעאל שאינו מתנהג כשורה

עוד יש לומר, כי בשמעה שבמעט לא נשחט וכו', ונמצא שאם נשחט יצחק הרי נשאר רק ישמעאל, ויותר טוב שלא לחיות אם יוצאי חלציו אינם הולכים בדרך התורה. – ובשון קדשו: און ווי איידער צו האבן נישט קיין ערליכע קינדער איז בעסער נישט צו לעבן [עיינן קדושת מרדכי ח"א דף ט"ז]:

ויקם אברהם מעל פניו מתו וידבר אל בני חת לאמר (מלמד שהיה רואה מלאך המות מתריס כנגדו. אמר רבי יוחנן מן הן תנינן (ברכות יז) מי שמתו מטל לפניו פטור מקריאת שמע ומן התפלה ומן התפלין וכל מצוות שבתורה, מן הכא, ויקם וידבר, ב"ד נח ו) (כג א)

תפארת שלמה

רבי שלמה מרדוקסק זיע"א

אברהם נמנע מלהספיד את שרה

הנראה בבאור המדרש, כי לכאורה אין להבין, מה היה קשה לו לבעל המדרש הנה ואין מוכח מן המקרא הנה. אכן הנראה לי בכוננת המדרש, כי יש לדקדק בהכתוב שגאמר ויבא אברהם לספד לשרה ולבכתה, ולא גאמר שעשה פן והספידה, רק תכף ומיד כתיב ויקם אברהם מעל פניו מתו, למה התנחם מלהספידה. לכן בא הבעל המדרש לתרץ, שהיה רואה מלאך המות מתריס כנגדו וכו'.

הצדיקים אינם מהרחררים במדת הדיו כדי שלא יבואו לידי נסיון

והענין הוא על הדרך הפתוח ויסתור משה פניו כי ירא מהביט אל האלהים' (שמות ג ו). ורצה לומר, דהנה זה כלל גדול במעלות הצדיקים המתהלכים לפני אלהים בתמים, אף אם תלילה באה אליהם מדת הדין לאיזה יחיד או רבים חס ושלום, לא

בתורה, לשון הפתוח היא ויהיו ימי, או' (מי) שני חיי גוי', ואם פן גם כאן הרי ליה למימר ויהיו ימי שרה' או ויהיו שני שרה' – ומהו הלשון ויהיו חיי שרה'. **ויש** לומר: עקר החדוש בכתוב זה הוא להודיע שכל ימי שרה היו ממלאים בעבודת השם בתכלית השלמות, ועד (כפירוש רש"י) ש'פלן שוין לטובה', שמדת הטוב של כל שנותיה היתה באפן שוה.

ולכאורה הדברים תמוהים: כיצד אפשר לומר שכל קכ"ז השנים של שרה היו 'שוין לטובה', הרי מוכן, שאין להשוות את מעמדה ומצבה בהיותה באור פשדים, וכן בתוך, לגבי מעמדה ומצבה לאחרי שבאה אל הארץ אשר ארצה, ולאידך – בקכ"ז שנה אלו נכלל גם הזמן שהיתה בבית פרעה וכן בבית אבימלך וכו'. **אך** הבאור בזה – בפשטות: 'חיי שרה' פרושו – הענינים שבהם חיתה שרה, ו'חיי שרה' היו 'שוין לטובה', במשך כל שנותיה.

דהנה מוכן, שהמשמעות האמתית ד'חיי שרה' לא היה חיי הגוף שלה (אכילה ושינה וכיוצא בזה) – דלא בענינים אלו 'חיתה' שרה אמנו. ופשיטא, פאשר היתה בבית פרעה או בבית אבימלך, הרי הצד הבלתי-רצוי שבזה לא היה חלק מ'חיי שרה' [שהרי אדרבה, היתה סגורה בבית פרעה ובית אבימלך גרם לה צער גדול]. **אלא** 'חיי שרה' הם החיים הרוחניים שלה, החל משלשה המצוות המיוחדות לנשי ישראל, כמובא בפרוש רש"י פרשתנו (כד יז) 'גר דלוק מערב שבת לערב שבת, וברכה מצויה בעסה, וענן קשור על האהל' (כמבאר במפרשים (חוקני, גוי"א ועוד שם. וראה לקו"ש חט"ו עמוד 172. ועוד) שהם כנגד שלשת המצוות דהדלקת נר שבת, חלה ונדחה).

וחיים אלו היו שוין לטובה כל רגע ורגע בהיותה עלי אדמות, גם בהיותה בבית פרעה כו'. וזוהי ההדגשה ויהיו חיי שרה גוי' – דאף שימי ושני שרה, כללו הרבה חלוקים ושנויים במעמדה ומצבה, אבל 'חיי שרה' היו באפן שוה במשך כל ימי חיה, כלו שוין לטובה:

ותמת שרה בקרית ארבע הוא חכרון בארץ כנען ויבא אברהם לספד לשרה ולבכתה (ונסמכה מיתת שרה לעקדת יצחק לפי שעל ידי בשורת העקדה שזרמן בנה לשחיטה וכמעט שלא נשחט פרחו נשמחה ממנה ומתה, רש"י) (כג ב)

קדשת מרדכי

רבי משה מרדכי מלעלוב זיע"א

שם פסוק טו) 'מכל מלמדי השכלתי, ובעולם הבא כמו שדרשו רבותינו זכרונם לברכה (ב"מ פה.) כל המלמד בן חברו תורה זוכה ויושב בישיבה של מעלה. וזהו גם לגמליך שהם תלמידיך, אפתח לבם ובינו עד אם כלו לשתת, כלומר ככל אשר התאוו לידע:

בתחלה מלמדת אותו דברים קלים ואחר כך דברים עמוקים

ותמהר ותער בדה אל השקת ותריץ עוד אל הבאר לשאב ותשאב לכל גמליו. בא לרמוז, פינן שהתורה רואה שהלומד הזה חשקו ורצונו ללמוד לשמה וללמד אחרים, היא מסייעתו ונותנת לו עצה ותושיה ודעת ובינה להבין דבר מתוך דבר. והכל כלול ורמוז בכ"ד ספרים כמו שכתבנו למעלה (פסוק טז). וזהו שאמר ותמהר ותער בדה אל השקת, לרמוז על כ"ד ספרים, מתחלה מלמדה לו מכ"ד ספרים שאינם עמוקים כל כך, כמו המים שבשקת שאינם עמוקים שבקל יוכל אדם למלא מים, וכשרואה אותו שחפץ הוא לדעת עמקן של דברים, היא מלמדתו. וזהו ותריץ עוד אל הבאר לשאב, הם דברים עמוקים פנים שבבאר, ותשאב לכל גמליו, הם תלמידיו כמו שכתבנו, גם להם נותנת דעת ובינה לירד לעמקן של דברים:

חושש אולי הוא ותלמידיו אינם לומדים לשמה

והאיש משתאה לה מחריש לדעת ההצליח ה' דרכו אם לא. בא לרמוז, דנתברא הלומד הזה שמה למודו אינו לשמה וגם התלמידים אינם לומדים לשמה. וזהו שאמר והאיש משתאה לה, דהינו מתאנה לה מאד ללמדה לשמה, אבל מסתפק לדעת ההצליח ה' [דרכו אם לא], אם למודו הוא ותלמידיו לשמה או לא. ומחריש הוא מחשב, כמו (משלי ג טו) 'אל תחרש על רעך'. ומה עשה, השתדל בכל עז ללמד הוא ותלמידיו לשמה, ולקדם קדשה וענוה, דזהו עקר לשמה, כשיהיו ענוים וקדושים זהו אות וסימן דלשמה הם לומדים:

מתחזק בקדשה ובענוה ושיהיה הלמוד לשמה

וזהו שבא לרמוז לנו אחר זה, ויהי כאשר כלו הגמלים לשתות ויקח האיש נזם זהב בקע משקלו ושני צמידים על ידיו עשרה זהב משקלם. בא לרמוז, דהלומד זה מרב חשקו ללמד תורה לשמה, נתאמן ונתחזק להדרין עצמו הוא ותלמידיו בקדשה וענוה, וכל למודם יהיה ליחד קדשא בריך הוא ושכינתה ולברר הניצוצות, וזהו שאמר ויהי כאשר כלו הגמלים, כלו לשון תאוה, כאשר נתאוו התלמידים ללמד תורה לשמה מרב חשקם בעבודת ה' בלי שום פניה זרה. ויקח האיש נזם זהב, נזם גימטריא מ"ה

התורה הקדושה, טבת מראה מאד, אין למעלה מטובתה. ואיש לא ידעה, לרמוז על עשו הרשע שלא עלתה בחלקו, דגוי שלמד חיב מיתה, דלנו מארסה ולא להם:

כל חלקי התורה וסודותיה רמוזים בתנ"ך

ותרד העינה ותמלא כדה ותעל. לרמוז דהתורה כלולה כ"ד ספרים, וכל המשנה והגמרא והסודות והרמזים, הכל כלול וגנוי בתוך כ"ד ספרים והכל יוצא מגופה. והנה התורה ממקום עליון שרשה שאין לו קץ, ולפיכך הכל כלול בה ו'ארכה מארץ מדה ורחבה מני ים' (איוב יא ט). וזהו שאמר ותרד העינה, הוא מקום העליון שמשם שרשה, ותמלא כדה הם כ"ד ספרים, אף על פי שאתה רואה אותם דברים פשוטים וספורים וכיוצא, כלם מלאים סודות ורמזים דברים עליונים. וזהו ותמלא כדה ותעל, הם כ"ד ספרים מלאים כל טוב:

יש מי שרוצה להשתעבד לתורה ומבקש לדעת אותה

וירץ העבד לקראתה ויאמר הגמייאני נא מעט מים מבדך. בא לרמוז על הרוצה לעשות עצמו עבד לתורה לידע אותה בלב שלם. וזהו וירץ העבד לקראתה, מתחנן אולי ילמד מעט מזעיר, ויאמר הגמייאני נא מעט מים מבדך, שואל ומבקש אולי ילמד מעט מכ"ד ספרים, וזהו הגמייאני מעט מים, היא התורה שנמשלה למים, מבדך הם כ"ד ספרים:

כיון שמשתוקק לתורה היא מלמדת אותו בלי טרח

ותאמר שתה אדני ותמהר ותרד בדה על ידה ותשקוהו. כשרואה התורה שהוא מתאנה ומשתוקק לדבריה, קוראה לו אדון ומכבדתו ומרוממתו ומלמדתו בלי טרח. וזהו ותאמר שתה אדני, למד ואהיה בעורךך. ותמהר ללמוד, כל יום הולך ומוסיף. ותרד בדה על ידה, לרמוז שהיא פותחת לו לב נבון לקנות דעת ללמד בלי טרח כל כך, וזהו על ידה, שמתחלה היה הפ"ד על שקמה, מקום עליון שאינו יכול להשיגו, עכשו נתנה אותו על ידה, מקום שכיכול להשיגו. וזהו ותשקוהו, רותה אותו מדבריה:

ומלמדת גם את תלמידיו

ותכל להשקתו ותאמר גם לגמליך אשאב עד אם כלו לשתת. ותכל מלשון תאוה, כמו 'כלתה לתשועתך נפשי' (תהלים קיט פא), ובא לרמוז, כמו שהוא נתאנה ללמד, גם היא מתאנה ומשתוקקת ומלמדתו. ותאמר גם לגמליך אשאב, הם התלמידים, וגמליך מלשון גמילות חסדים, שהרב גומל חסד עם התלמידים והם גם הם גומלים עמו חסד, הוא גומל עמהם חסד בלמדם דעת ויראת ה', והם גומלים עמו חסד בעולם הזה ובעולם הבא, בעולם הזה כמו שנאמר

(ברכות סא.) מנוח עם הארץ היה, שנאמר (שופטים יג יא) 'וילך מנוח אחרי אשתו', הינו שהיא הלכה לפניו.

וזה מה שטען אליעזר אולי לא תאבה האשה ללכת אחרי – אולי היא מאותם הנשים שאינם רוצים לילך אחרי האיש אלא לפניו. ויאמר אליו אברהם השמר לך מאשה פזאת.

אמנם מצינו שלבן אמר 'הנה רבקה לפניך' (פסוק נא), אולם רבקה עצמה לא עשתה כן, אלא יתקם רבקה ונערתיה ותרפבנה על הגמלים ותלכנה אחרי האיש' (פסוק סא) ולא לפני האיש:

והנערה טבת מראה מאד בתולה ואיש לא ידעה ותרד העינה ותמלא כדה ותעל. וירץ העבד לקראתה וגו' (כד טז-כו)

פתוחי חותם

דבי יעקב אביחצירא זיע"א
התורה נמשלה לבת מלך המתגלה רק למבקש אותה באמת

אפשר לפרש הפסוקים האלו בדרך רמז על תורתנו הקדושה, דבזהר הקדוש בסבא פרשת משפטים (ח"ב טז) המשילה לבת מלך כבודה, צנועה, חבושה בטמון אין רואה. והמבקשה בלב שלם ובנפש חפצה, כל יום שוקד לפתחה ומתחנן על הפתח אולי תשמע קולו ותדבר עמו אפלו מאחורי הדלת.

וכשרואה בת המלך שכל יום האיש ההוא משפם לפתחה אולי ימצא מבקשו לדבר עמה אפלו אחורי הדלת, בתחלה מדברת עמו אחרי הדלת דבור ברמז, והוא לנסיון לראות אם האיש הוא חשקו בה, חוקר ודורש בדבור ההוא מרב חפזה לידע אותו על בריו.

וכראותה שכל כך חפזה אצלו, אז פותחת לו הדלת ומדברת עמו פנים בפנים ומגלית לו כל מצפונותיה וסודותיה. כן היא תורתנו הקדושה, בתחלה קדם שילמד האדם הדלת סגורה, וכשבקש אנה יוכל לראות היא מדברת לו ברמז, וכשחוקר ברמז הוא לידע אותו על בריו מלב ומנפש אז רואה התורה הקדושה שחשקו בה, פותחת לו ומגלית לו כל רזיה וסודותיה:

התורה כנערה המארסת לישראל

וזהו שאמר והנערה טבת מראה מאד, היא התורה, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (פסחים מט:) על פסוק (דברים לג ד) 'תורה צוה לנו משה מרשה', אל תקרא מרשה אלא מארסה. וזהו והנערה היא

אבינו שִׁצְצָא אֶז לְשָׂא אִשָּׁה, צָרִיף לְזַכֵּר, לְשׁוּחַ בְּשָׂרָה, לְשַׁפְּףָּ שִׁיחוּ לְפָנָי ה'.

וְעַל מֵה צָרִיף לְהִתְפַּלֵּל, לִפְנֵי תֵּרֵב, לִפְנֵי וּלְהִסִּיר מִמֶּנּוּ הַיִּצָּר הַרַע הַמַּחְשִׁיף עֵינַי הַבְּרִיּוֹת, וּבָאָה הַמְּסוּרָה לִיעֲצוּ עוֹד, וְהִיָּה לִפְנֵי תֵּרֵב, 'רַחֲמֵי בְּמִים', וְאִין מִים אֶלָּא תוֹרָה, וְאִז אִם אֶבֶן הוּא נִמּוֹחַ כְּמֵאֲמַר הַכְּתוּב 'אֲבָנִים שִׁחְקוּ מִים':

דְּבָרֵי יִשְׂרָאֵל

רבי ישראל ממודו"ץ זיע"א

כאשר מתפללים בחשק ורצון נשאר התפלה לעולם ועד

וַיִּצְא יִצְחָק לְשׁוּחַ בְּשָׂרָה לִפְנֵי תֵּרֵב. וְהַפְּרוּשׁ הַפְּשוּט לִפְנֵי תֵּרֵב הֵינּוּ תְּפִלַּת מִנְחָה. וַיֵּשׁ לְפָרֵשׁ גַּם עַל תְּפִלַּת שַׁחֲרִית, וְהַפְּנִיָּה לִפְנֵי תֵּרֵב הֵינּוּ שֶׁהֵלֵךְ לְהִתְפַּלֵּל בְּחֶשֶׁק וְרָצוֹן שֶׁתִּמְשֵׁף הַתְּפִלָּה עַד לִפְנֵי תֵּרֵב. וְהֵינּוּ כְּמוֹ שֶׁאֲמַר אָבִי אֲדוֹנָי מוֹרֵי וְרַבֵּי זְצוּק"ל עַל הַכְּתוּב 'בְּכָל יוֹם אֲבָרְכֶךָ וְנֶאֱהַלְתָּ שִׁמְךָ לְעוֹלָם וָעֶד', רָצָה לומר 'בְּכָל יוֹם אֲבָרְכֶךָ' בְּכַחֲצִינַת רָצוֹן וְחֶשֶׁק שִׁמְשֵׁף הַבְּרָכָה וְהַתְּהַלָּה וְהַתְּפִלָּה 'לְעוֹלָם וָעֶד', וְדִי לְמַבִּין:

ויסף אברהם ויקח אשה ושמה קטורה (כה א)

בית אהרן

רבי אהרן משקלין זיע"א

בכל יום ניום יוסף בתורה ותפלה וקדשת המעשים הנשמיים

רַשִׁי ו"ל פִּרְשׁ בְּחֶמֶשׁ שְׁנַי פְּרוּשִׁים עַל פְּסוּק 'וַשְּׂמָה קְטוֹרָה', פְּרוּשׁ אֶחָד שֶׁנֶּאֱמַר מְעַשֶׂיהָ כְּקִטְרֹת וּפְרוּשׁ הַשְּׁנַי שֶׁקְשָׁרָה פִּתְחָה. **כִּי** כְּשֶׁאֲדָם מִתְחִיל לְהִתְדַבֵּק בְּעִבּוּדָתוֹ הַקְּדוּשָׁה, מִתְחִלָּה צָרִיף לְרָאוֹת לְפָרֵשׁ אֶת עֲצָמוֹ מִכָּל הַחֲצִיזוֹנִים וְהַמְקַטְרִיגִים שֶׁהֵם מְעַכְּבִין אוֹתוֹ מִלְּהִתְפַּלֵּל וּמִלְּהַלֵּל לְהַקְדוּשׁ בְּרוּף הוּא, וּבְמָה, בְּתוֹשׁבָה וּבְשִׁבְרוֹן לֵב מְאֹד לְפָנָי הַשָּׁם יִתְבָּרַךְ, וְלִהְתַּחַרֵּט מִכָּל רַע שֶׁעָשָׂה מִנְּעוּרָיו עַד הַיּוֹם הַזֶּה תְּרֻטָה גְמוּרָה וְחִלוּטָה שְׁלֵא יִחְזַר עוֹד לְאוּלְתוֹ, וְאַחַר כֵּן יִרְאֶה לְקַשֵּׁר עֲצָמוֹ לְעֵלּוֹת לְמַעְלָה לְמַעְלָה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר 'יִבּוּ תְּדַבְּקוּ', הֵינּוּ הַדְּבָק בְּמִדּוֹתָיו.

טעם לאמירת הקטרת שתי פעמים בתפלה

וְזֶהוּ שֶׁאֲנִי אוֹמְרִים בְּתְּפִלָּה שְׁנַי פְּעָמִים קְטִירַת הוּא גַּם בֵּן עַל דְּרָף זֶה, הָא 'שְׁנָאִים מְעַשֶׂיהָ כְּקִטְרֹת', כִּי קְטִירַת שְׁלִפְנֵי הַתְּפִלָּה הַדְּבוּרִים עֲצָמָם הֵם שְׁמִירָה גְדוּלָה מִכָּל דְּבָרִים רָעִים וּמֵיִצָּר הַרַע כְּפִדּוּעַ, וְהַקְטִירַת שֶׁאֲחַר הַתְּפִלָּה מְרַמֵּז עַל זֶה שֶׁקְשָׁרָה פִּתְחָה כו" שְׁלֵא יִשְׁלֹטוּ זָרִים חַס

לומדני פי אם לשמי. וזהו בת בתואל, בתו של אל אנכי, אינך לומדני פי אם לשם אל. ועוד, בן מלכה, היא השכינה הנקראת מלכות (וזהו ח"ג רפא); וזהו יחוד קדשא בריף הוא ושכינתה. וזהו לך האות, אשר ילדה לנחור, נחור מלשון חוור הדברים, שהוא מתור דברי תורה ומבררם באר היטב, וזו סיעתא דשמיא היא שהופיעה עליו רוח מפורם, מחמת שלומדה לשמה סיעתו השכינה, וזהו השכינה הנקראת מלכה היא אשר סיעתו וילדה לנחור, שאתה מתור הדברים דבר דבור על אפנו:

זוכה לדעת את הסודות הטמונים בתורה ויש לו עולם הבא

וְתוֹ, גַּם תֵּבֶן גַּם מִסְפּוּא. לְפִי שֶׁפִּשְׁט הַתּוֹרָה כְּמוֹ הַסְּפוּרִים נִחְשָׁבִים לְעֵינַי הַרוּאָה כְּתִבֵּן וְקֵשׁ אֲבָל הֵם מְלַבּוּשִׁים לְמַה שֶׁבְּתוֹכָם שֶׁהֵם הַרְמִזִּים וְהַסּוּדוֹת, כְּמוֹ תֵּבֶן וְקֵשׁ שֶׁהֵם מְלַבּוּשׁ לַחֹשֶׁה. וְהַזִּכָּה לְלַמֵּד תּוֹרָה לְשִׁמְהָ יִתְגַּלֵּה לּוֹ מַה רָמוֹז וּמַה גְּנוּז בְּתוֹף הַסְּפוּרִים הֵהֵם, וְאִז יִבִּין וַיִּשְׁפֹּל דְּדָבָר גְּדוּל הַתֵּבֶן הַהוּא, שֶׁהוּא הַסְּפוּר. וְזֶהוּ גַּם תֵּבֶן גַּם מִסְפּוּא שֶׁהֵם הַסְּפוּרִים, רַב עֲמֻנּוֹ, כְּלוֹמַר דְּבָר גְּדוּל הוּא אֲצֻלְנוּ בְּרָמִזִּים וְסוּדוֹת שִׁישׁ בְּהֵם, וְאַתָּה זִכִּיתָ לְהַתְּגַלּוֹת לָךְ, וּכְיֵנִן שֶׁפֶן בּוֹדָאי זֶהוּ לְמוֹד תּוֹרָה לְשִׁמְהָ, וּבּוֹדָאי יֵשׁ לָךְ בְּאוֹתוֹ עוֹלָם גַּם מְקוּם לְלוֹן לַחֲזוֹת בְּנַעַם ה' וּלְבַקֵּר בְּהִיכָלוֹ. בֵּינָן שֶׁזִּכָּה הַלּוֹמֵד הַזֶּה לְזֹאת הַמַּעֲלָה, וַיִּקַּד הָאִישׁ וַיִּשְׁתַּחוּ לַה':

וַיִּצְא יִצְחָק לְשׁוּחַ בְּשָׂרָה לִפְנֵי תֵּרֵב (ב) כְּמִסְכָּה, הַכֹּא, וַאֲיִדָּךְ 'וְהִיָּה לִפְנֵי תֵּרֵב עֵרֵב וְרַחֲמֵי בְּמִים' (דברים כג יב), (בעל הטורים) (כד סג)

לקוטי נרם שלמה

רבי שלמה מבאבוב זיע"א

כשמגיע האדם לפרק הנשואין עליו להתעורר להנצל מעצת היצר

וַיֵּשׁ לְבָאָר עַל דְּרָף הַמוּסָר, דְּהִנֵּה כְּשֶׁמִּגִּיעַ הָאָדָם לְפָרֵק הַנּוּשָׂא אִשָּׁה, צָרִיף לְהִתְפַּלֵּל לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁיִּנְצַל מִעֲצַת הַיִּצָּר הַרַע, וּכְמֵאֲמַר הַכְּתוּב 'עַל זֹאת יִתְפַּלֵּל אֱלֹהֶיךָ כָּל חִסִּיד לְעַת מִצָּא', וְדָרְשׁוּ חֲכָמֵינוּ ו"ל (ברכות ח). לְעַת מִצָּא זֹ אִשָּׁה, וְהַעֲצָה לְהִנְצַל מִמֶּנּוּ, הַגִּידוּ לָנוּ חֲכָמֵינוּ ו"ל (קידושין ל): בְּרִאֲתִי יִצָּר הַרַע וּבְרִאֲתִי לוֹ תוֹרָה תְּבַלִּין. **וְהִנֵּה** הַיִּצָּר הַרַע מְכַנֵּה בְּשֵׁם עֵרֵב, עַל דְּרָף אֲמָרָם ו"ל (בראשית רבה פט א) עַל הַפְּסוּק 'קֵץ שֵׁם לַחֲשׂוֹן' זֶהוּ הַיִּצָּר הַרַע, וְהַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה נִקְרָאת מִים כְּאֲמָרָם ו"ל (בבא קמא י). עַל הַפְּסוּק 'הוֹי כָּל צְמָא לְכוּ לְמִי':

באור המסורה

וְזֹאת תּוֹרַת הַמְּסוּרָה, וַיִּצְא יִצְחָק, כְּשִׁיּוּצָא הָאָדָם לְשָׂא אִשָּׁה, הִגְמַת יִצְחָק

ב"ן, רמז ליחוד קדשא בריף הוא ושכינתה. בקע משקלו, בקע ראשי תבות ב'רָכָה ק'רָשָׁה עֲנֵנָה, רמז דמברכים להקדוש ברוף הוא בכונה ודרביהם דרף ישרה בקדשה ועננה:

מתכון בלמודו לברר רפ"ח ניצוצות הקדשה

וְשִׁנֵּי צְמִידִים, כֹּא לְרַמְזוֹ ד'צְמִיד' גִּימְטְרִיא קד"ס, נִמְצָא ב' 'צְמִיד' גִּימְטְרִיא רפ"ח, לְרַמְזוֹ עַל רפ"ח נִיצוּצוֹת דְּכָל פְּנִינָתוֹ לְבָרְרָם, גַּם כֹּאן, הָאִישׁ הַלּוֹמֵד הַזֶּה פּוֹנֵתוֹ הוּא וְתַלְמִידָיו לְבָרַר הַרפ"ח נִיצוּצוֹת. וּמַה שֶׁאֲמַר עַל יְדִיהָ, מִשׁוּם דְּהַתּוֹרָה הִיא הַשְּׁכִינָה, וְהַשְּׁכִינָה עַל יְדִיהָ מִתְּבַרְרִים הַנִּיצוּצוֹת כְּפִדּוּעַ. וּמַה שֶׁאֲמַר עֲשֵׂרָה זֶהֱב מִשְׁקָלָם, לְרַמְזוֹ כְּמוֹ שֶׁדּוּעַ (עץ חיים שער יח פ"ב), דְּהַרפ"ח הֵם אַרְבַּע ע"ב, וְשֵׁם ע"ב הַדּוּעַ הוּא אֶחָד, וְשֵׁם ס"ג עִם 'אוֹתִיּוֹתָיו הוּא ע"ב הַשְּׁנַי, וְשֵׁם מ"ה עִם כ"ו הוּא ע"ב הַשְּׁלִישִׁי, וְשֵׁם הַרְבִּיעִי הוּא ע"ב הַרְבִּיעִי. וְשֵׁם הַרְבִּיעִי שֵׁם הַרְבִּיעִי בְּכָל אֶחָד, בְּמַלּוּי עֲשָׂר אוֹתִיּוֹת בְּכָל אֶחָד. שֵׁם ע"ב יֵשׁ בּוֹ עֲשָׂר אוֹתִיּוֹת בְּמַלּוּאוֹ, וְכֵן נִמִּי שֵׁם ס"ג וְשֵׁם מ"ה, וְשֵׁם הַרְבִּיעִי בְּרַבּוּעַ יֵשׁ בּוֹ עֲשָׂר אוֹתִיּוֹת הַרְמִזוֹ לְשֵׁם ב"ן. וְזֶהוּ עֲשֵׂרָה זֶהֱב מִשְׁקָלָם, דְּהֵינּוּ עֲשָׂר אוֹתִיּוֹת בְּכָל אֶחָד:

שואל את התורה אם זכה למעלות של הלומד לשמה

וַיִּאֲמַר כֵּת מִי אֶת הַגִּידִי נָא לִי הַיֵּשׁ בֵּית אֲבִיךָ מְקוּם לָנוּ לְלוֹן. וְתֹאמַר אֲלֵינוּ כֵּת בְּתוֹאֵל אֲנִכִּי בֶן מַלְכָּה אֲשֶׁר יִלְדָה לְנַחֲוֹר. וְתֹאמַר אֲלֵינוּ גַּם תֵּבֶן גַּם מִסְפּוּא רַב עֲמֻנּוֹ גַּם מְקוּם לְלוֹן. וַיִּקַּד הָאִישׁ וַיִּשְׁתַּחוּ לַה':

כֹּא לְרַמְזוֹ, דְּדִידוּעַ דְּהַלּוֹמֵד תּוֹרָה לְשִׁמְהָ זּוֹכֵה לְרַבֵּרִים הַרְבֵּה, כְּמוֹ שֶׁאֲמַר רַבִּי מֵאִיר בְּמִסְכַּת אֲבוֹת (פ"ו מ"א), וּמְכַלְלִים מְגַלִּין לוֹ רְזִי תּוֹרָה וְנִעֲשֶׂה כְּמַעֲנֵן הַמִּתְגַּבֵּר. וְהַדְּבָרִים שֶׁאֲמַר רַבִּי מֵאִיר זּוֹכֵה לָהֶם הַלּוֹמֵד תּוֹרָה לְשִׁמְהָ, יֵרַע אָדָם בְּעֲצָמוֹ, אִם יֵשׁ בּוֹ מִדּוֹת הֵהֵם בּוֹדָאי לְלוֹמֵד לְשִׁמְהָ הוּא, וְאִי לֹאוּ בַר הַכִּי הוּא עֲרִין מִבְּחוּץ הוּא, וַיּוֹסִיף יִרְאֶה וַיִּקְדָּשָׁה עַד שֶׁיִּגִּיעַ לְשִׁמְהָ, וּמִן הַתּוֹרָה יֵרַע אִם הוּא כְּמַעֲנֵן הַמִּתְגַּבֵּר וּמְגַלִּין לוֹ רְזִי תּוֹרָה. **וְזֶהוּ** וַיִּאֲמַר כֵּת מִי אֶת, כְּלוֹמַר נִעֲשֶׂה כְּאוֹמַר לַתּוֹרָה וְשׁוֹאֵלָה מִמֶּשׁ אִם הוּא לּוֹמֵד לְשִׁמְהָ אוֹ לֹא, דְּהֵאֲמַת כֵּן הוּא, מִמִּנְהָ יִרְדַּע לוֹ אִם הוּא לּוֹמֵד לְשִׁמְהָ אוֹ לֹא. וְזֶהוּ וַיִּאֲמַר כֵּת מִי אֶת, הוֹדִיעֵנִי אִם אֲנִי לּוֹמֵד לְשִׁמְהָ אוֹ לֹא, הַיֵּשׁ בֵּית אֲבִיךָ שֶׁהוּא הַקְּדוּשָׁה בְּרוּף הוּא, אִם יֵשׁ לִי חֵלֶק בְּאוֹתוֹ עוֹלָם וְאֲמָצָא גַּם אֲנִי מְקוּם לְלוֹן שֵׁם, לְהַנּוֹת מִזִּי הַשְּׁכִינָה לַחֲזוֹת בְּנַעַם ה':

התורה משיבה לו שזכה למעלותיה ובנדאי לומד לשמה

וְתֹאמַר אֲלֵינוּ, מִבְּשִׁרְתּוֹ וְאוֹמְרַת לוֹ אֶתָּה

וגם כשרואה עבודת הצדיק שהם גדולים מאד יפל עליו הבושה שהוא מתבייש ממעשיו ומדוּתו ויראה לתקנם ולעבד עבודת ה' בְּיָתֵר שָׂאת וּבְיָתֵר עוֹ, זֶה הוּא הַתּוֹעֵלֶת הַבָּא לְהַנּוֹסְעִים לְהַצְדִּיקִים (ד"ה א"י בדרך אחר):

תשובה

נעם אלימלך

רבי אלימלך מליז'נסק זיע"א

בגיל עשרים על האדם להתחיל לפשפש במעשיו האם מקומם לשם שמים או מחמת פניות

וכאשר האדם בא בשנים, דהיינו מעשרים ולמעלה שאז שכלו של אדם מתגבר לדעת את ה', אזי הוא מתחיל לפשפש במעשיו ורואה בהם אם נעשים כהגן לכבודו יתברך באמת, ורואה ומבין בעצמו שלא יצא ידי חובתו כלל בשום עסק תורתו ומצותיו שעשה ולמד עד הנה (ד"ה א"י ורש"י):

עבודת ישראל

רבי ישראל מסודניץ זיע"א

הצדיקים מכינים עצמם כל חייהם שיוכלו להפריד מהעולם בקדשה וטהרה

הצדיקים שפמיתתן קרוים חיים. דהיינו שכל ימי חיותם עושים הכנה לנגע הפרוד שיפרדו מעולם הזה בקדשה ובטהרה וכו', וכמ"ש מרבנו הצדיק מורנו אלימלך זכר צדיק לברכה שכל תשוקתו היתה להפריד מעולם הזה החמרי ולעמוד במקור הקדשה מבלי לכוש החמר העב וכו'. לא כן הרשעים, על ידי שטח מראות עיניהם וכו' נעשה כעור ממשש באפלה להוסיף חטא על פשע להיות צדיק בעיניו לדמות ברוחו שהוא עובד בוראו, ושוכח העבירות שעושה וזוכר מצות קלות שעושה בלי פונה ואדרבה בפניות ומחשבות זרות ומבקש עליהם שְׂכָר כַּפְנָחֵס. וזה מצינו ונשמע מרשע שמתפאר בזה"ל, ב"ה הנחתי טלית ותפלין והתפללתי גם אמרתי תהלים ומעמדות ולמדתי פרק משניות ונתתי פרוטה לצדקה ומי כמוני צדיק וישר:

בית ישראל

רבי ישראל מגור זיע"א

'בא בימים' - אפשר לתקן גם את הימים שנתקלקלו

אף מי שקלקל ולא מלא את הימים, יכול לתקן את הכל, וזה הרמז 'בא בימים' - בכל הימים אף שלא היו כל כך בסדר וכו', שהימים הקודמים נתקנו (שנת תש"ס):

לא בתפלה בלבד אלא אף בכנים, להתפלל בשמחה שנעשה הולדה בתפלה.

יש להשגיח לא להתרחק מהשי"ת על ידי הכרי הרשות

ובאמת נוכל לומר פי לא בדברי תורה ותפלה בלבד, אלא אף בדברי הרשות, הינו אכילה ושתייה ושנה והלוף ומשוש וכיוצא בהם, וכל שאר דברים שבעולם, צריכים לראות שלא להתרחק בזה חס ושלום מהשם יתברך, רק לקרב את עצמו בזה להשם יתברך, כי מסתמא כשנקבע שיתנהג העולם בזה האופן הוא בודאי עבודת גדול להשם יתברך, ועל פן צריכים לראות שיתוסף באלו הדברים גם פן עבודת השם יתברך בדרך והשכל.

וכל אלה הדברים שדברנו מרמז בפסוק ויחא אשה ושמה קטורה, וזהו ניסוף אברהם וכו', הינו שיראה כל איש ישראל לעסוק בעבודת השם יתברך ולהוסיף חיות תוך בתוכו בכל עת מתפלה ותורה, ובכל דבר שבעולם לא יהיה פנותו לשום דבר בלתי ה' לבדו:

• לשונות של אור •

יסורים

בת עין

רבי אברהם זב מאגרוטש זיע"א

על ידי האמונה שהצרות אינם רעות כן מתהפכות לטובה

ואפלו בראותו שבאים עליו שום דינים וצרה ח"ו, יאמין פי מאתו לא תצא הרעות, והוא רק טוב וחסדי ה' עליו להטיב אחריתו, וכמו שהוא מאמין ובוטח בחסדי ה' שהוא רק טוב וחסד ורחמים, והצרה ובחינת דין שבא עליו שהיא רק רחמים, כן יתהפך עליו מלמעלה ממדת הדין למדת הרחמים:

צדיק

מאור ושמש

רבי קלונימוס סלמן עפשטיין זיע"א

התועלת העצומה מנסיעה לצדיקים

התועלת הנמשך להנוסע אל הצדיקים הוא, דהנה כל דרך איש ישר בעיניו ובפרט הלומד ועוסק בעבודה יבמה בנפשו שפכר הוא במדרגת צדיק, אמנם בשבא אצל הצדיק נופל עליו פחד ומורא ורואה אז שמעשיו אין נחשבים כלום ונופל ממדרגתו שהיה נחשב בעיניו לצדיק ובעל מדרגות ובה למדרגת תשובה לפשפש במעשיו ורואה שאינם כהגן,

ושלום, כידוע גדל מעלת הקטרת, כמו שנאמר שמן וקטרת ישמח לב, וד"ל.

כאור שתי הפרושים ברש"י | עקר התקשרות העולמות על ידי התפלה | כאור אפן תפלת רבי עקיבא

וזהו גם פן השני פרושים של רש"י ו"ל על קטורה. 'שקשרה פתחה' הינו הפרשה מן החיצונים, 'דבר אחר שנאים מעשיה וכו'' הינו ההתקשרות למעלה ולא הפרד חס ושלום שום דבר מן הבורא ברוך הוא.

ועקר התקשרות העולמות הוא על ידי התפלה, וכן מצינו אצל רבי עקיבא כשהיה מתפלל בצבור היה מתפלל בדרכו, כי בתפלה בצבור ממילא נתקנו כל הבחינות וכל העולמות, כי תפלה בצבור דבר גדול מאד, שפן פתיב 'הן אל כביר ולא ימאס', וכן שאינו ממאס אזי הוא נמצא שם, כי כל בי עשרה שכינתא שריא, וממילא מתקן הוא בעצמו כל התקונים שצריך להתקן.

וכשהיה מתפלל בינו לבין עצמו היה צריך רבי עקיבא בעצמו לתקן ולקשר כל הדברים למעלה. וזהו שאמרו 'אדם מניחו בנזית זו ומוצאו בנזית אחרת' כמו שאמרו במשה רבנו שלא הניח נזית ברקיע שלא נתחבט בה ויחד כל העולם כלו, הינו כל הקצוות וגם מעלה ומטה והמשיך וקשר כל המדות וכל העולמות, 'מרב כריעות והשתתואות' רצה לומר ההמשכות שהיה ממשיך ממעלה למטה וממטה למעלה, ובארבע רוחות העולם.

הוספת חיות מחדשת בלמוד התורה ובמעשים טובים

ולא בתפלה לבד, אלא אף בתורה צריכים להוסיף בכל יום תמיד חיות תדוש ומחדש בתורה, ולא בתורה לבד, אלא אף בכנים. על פי פשוט נוכל לומר פי ישראל עם קדושו צריכים להוסיף תמיד בכנים ובכני בנים בארץ ימים ושנים ובמזל טוב ולעבדו שכם אחד.

אך באמת נוכל לומר, זאת ידוע שעקר תולדותיהם של צדיקים הם המעשים טובים שלהם, וזהו אף בכנים, הינו להוסיף בכל יום מעשים טובים, כדאיתא ישלח עזר"ך מקד"ש כו' מקדוש מעשים שפך, ומציון יסעך מציון מעשים שפך.

מעלת התפלה בשמחה

גם בכל תפלה שמתפללין נעשה הולדה, וצריכים להאמין בזה מאד. ואימתי נעשה הולדה כשמתפללים בשמחה, אבל חס ושלום כשמתפללים בעצבות רחמנא לצלן אינו עושה פרות, אף כשהעיר ה' את רוחו ונפשו להתפלל בשמחה אזי הוא מעלה כל התפלות הקודמים, וזהו שאמרו

אוצרות גאוני הדורות

אכן עדין לא היה לו חזקה ורשות מבני חת שיעשה בה בית הקברות נצחית, אכן אחר שקבר בה את שרה לעיני כל הסמוכים להשדה ולא מחו בו, בנה עשה חזקה נצחית שתהיה שם בית עולם נצחית, ששוב אינו יכול למחות בו לעולם.

וזה שאמר, נגד שקנה גוף השדה מעפרון גופא, אמר וישקל אברהם לעפרו כו', ששלם לעפרון מעותיו, וכוה ויקם שדה עפרון והמערה אשר בו, כאן זכר שם עפרון, כי קנית גוף הקרקע היה רק מעפרון. לכן כתוב כאן שקם השדה והמערה לאברהם למקנה דוקא, ולא 'מאת בני חת' רק לעיני בני חת, כי לא קנה גוף הקרקע מאת בני חת רק לעיני בני חת, שפלים היו עדים באותו הקניה, ולפניהם קנה.

אכן עדין היה חסר לו דין חזקה מבני חת שיכול לעשות בה בית הקברות נצחית, לכן אמר, אכל ואחרי כן קבר אברהם את שרה אשתו באותו שדה לפני הכל, ולא היה שום מוחה בידו.

לכן אמר עוד הפעם נגד הקניה השניה, עתה ויקם השדה והמערה לאברהם לאחוזת קבר, שיהיה שם בית עולם נצחית, ורק מאת בני חת, כי לעשותה בית הקברות נצחית היה תלוי רק בבני חת ולא בעפרון, לכן לא זכר כאן שם עפרון, רק הבני חת, ודוקא 'מאת בני חת', ולא 'לעיני בני חת'.

ויאמר אברהם אל עבדו זקן ביתו המשל ככל אשר לו (כד ב)

ראש דוד

רבי חיים יוסף דוד אזולאי זצ"ל
אליעזר היה שליח כשר לקדושי יצחק
מאחר ששחררו אברהם

דיש לחקר, דהלכה רוחת דאין העבד נעשה שליח לגטין וקדושין, דליתיה בתורת גטין וקדושין, והתוספות כתבו פרק קמא דכתבות (1) דאליעזר היה שליח לקדושין, ואיך אברהם אבינו ע"ה שויה שליח.

והתרויץ לזה דשחררו, והראיה דלמדו תורה, ואי לאו דשחרריה אסור ללמד לעבדו תורה כמו שכתב הרמב"ם (עבדים פ"ח ה"ו), ומדחזינן שלמדו תורה והיה דולה ומשקה מתורת רבו לאחרים, כמו שאמרו ז"ל (יומא כח.) על פסוק 'הוא דמשק אליעזר', מוכח דשחררו והיה גר גמור וכשר לשליחות.

אמצע האותיות של אברהם ועפרון מרמזים על ארבע מאות שקלי כסף

פרש רש"י הלואי נתתי לך קבר. שמעתי מאחי הגאון מוה"ר שמואל זאב (נ"ו) אבדק"ק באי"ם, כי עפרון אמר ארבע מאת שקל כסף ביני ובינך מה הוא, יש לומר שרמז לו בנה הסימן, כי האמצע אות של אברהם הוא ר', ואמצע אות של עפרון גם כן ר', והוא יחד ארבע מאות, וזו 'ארבע מאת שקל כסף ביני ובינך', כי כן מרמזין אמצע אות של שמי ושל שמך. **ולכן** אמר אברהם אבינו הלואי שנתתי לך קבר מזמן, קדם בעת שהיה שמי אברהם, ולא היית יכול לרמז לי כן, והוא רמז נאה.

ויקם שדה עפרון אשר במכפלה אשר לפני ממרא השדה והמערה אשר בו וכל העץ אשר בשדה אשר בכל גבולו סביב לאברהם למקנה לעיני בני חת ככל באי שער עירו

(כג י"ח)

לקוטי ריצב"א

רבי צבי הירש פהנא זצ"ל
קנית גוף מערת המכפלה מאת עפרון,
וקניתה לעשותה לבית קברות מאת בני חת

כאן הזכיר שם 'עפרון', גם הזכיר 'למקנה', אכל לאחוזת קבר לא זכר כאן, גם אמר 'לעיני בני חת' ולא מאת בני חת. **ואחר** כך כתיב ואחרי כן קבר אברהם את שרה אשתו ויקם השדה והמערה אשר בו לאברהם לאחוזת קבר מאת בני חת, וצריך להבין למה כפל עוד פעם 'ויקם השדה', הלא כבר כתב כן. עוד כאן לא זכר שם 'עפרון' כלל, רק סתם 'השדה והמערה', עוד כאן לא זכר 'למקנה' רק 'לאחוזת קבר', עוד כאן לא אמר 'לעיני בני חת' רק 'מאת בני חת', גם צריך להבין איך שנה 'מאת בני חת', הלא מהם לא קנה כלל רק מעפרון קנה, ושם עפרון לא זכר כאן כלל.

והענין, פי באמת הצרך אברהם אבינו ב' קניות, קנין אחד לקנות גוף הקרקע מעפרון גופא, וקנין שני לקנות רשות מהסמוכים לאותו שדה שיוכל לעשות בית הקברות נצחית, פי כן הוא הדין שהשכנים לזה השדה יכולים לעפב מלעשות שם בית הקברות נצחית.

לכן תחלה קנה אברהם אבינו גוף השדה מעפרון גופא בפני כל אנשי העיר,

ויקם אברהם מעל פני מתו וידבר אל בני חת לאמר (כג א)

צוף דבש

רבי וידאל הצרפתי זצ"ל
אברהם פנה לכל בני חת כדי למנע מהם לערער על המכירה

יש להבין, מאחר שרצה אברהם דוקא את מערת המכפלה שבשדה עפרון, מדוע פנה אל בני חת, ולא לעפרון לבדו. **ויראה** לבאר, בהקדים את דברי הגמ' בב"מ (קח.), שפאשר אדם עומד למכר שדה שבבעלותו, תחלה עליו להודיע לשכנו הסמוך לגבול השדה, ששדה זו עומדת למכירה, מאחר שהשכן, בן המצר, קודם לכל קונה אחר. ואף אם ימכרנה המוכר ללא ידיעת בן המצר, יכול הוא לערער על המכירה, ולסלק את הקונה מן השדה. אולם, אם בן המצר ידע על מכירת השדה ולא מחה, אין הוא יכול לערער על המכירה, כמ"ש הרמב"ם בהלכות מכירה (פ"ד ה"א).

ומעתה, אלו היה אברהם פונה אל עפרון לבדו ולא לכל בני חת, יתכן שהיו בני חת הסמוכים לשדה עפרון, מערערים על קנית מערת המכפלה על ידי אברהם, ומבטלים את המכירה. על כן פנה אברהם אל בני חת על מנת שישיעו בידו לקנות מעפרון, ומפינן שיודעים הם מן המכירה ולא מחו, לא יוכלו לטען טענת בן המצר.

ולפי זה, אפאשר לבאר את פונת עפרון שאמר לאברהם "השדה נתתי לך והמערה אשר בו לך נתתיה לעיני בני עמי" (בראשית כג, יא), ר"ל שאין לאברהם לחשש מן המצרנים אשר עלולים לערער על המכירה, כיון שאת "השדה נתתי לך", ומבאר בגמ' (סו), שגם בנותן מתנה אין בן המצר יכול לעפב ומעתה, אמר עפרון לאברהם, יש לך שתי טענות נגד המערערים, כיון שקבלת את השדה ממני במתנה, ואף היה הדבר "לעיני בני עמי", ולא מחו, לכן עתה אף אחד לא יוכל לערער על המכירה. (באדיבות 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)

אך אם אתה לו שמעני נתתי כסף השדה קח ממני (כג יג)

תורת משה נתן

רבי משה נתן נטע וינגריץ זצ"ל

עוד יש לחקר דאברהם אבינו ע"ה כיצד שלחו להביא הפלה, ויש בדרך משום יחוד, וגם טפי מיחוד כיון דהעבדים סרן רע, ויש לחוש בהם יותר משאר אנשים, וגם זה יש לישב במה שאמרו ז"ל ששלט ביצרו, וקים ליה בגויה כי נאמן הוא טפי מאחריו, ששלט ביצרו.

אמר מעתה הני מלי צריכים מאד אל הענין, והם במערכה אל הדרוש ליתובי דעתא, ויאמר אל עבדו, וכי תימא כיצד שלח עבד לשליח קדושין, לזה אמר האי עבדו לאו שיש לו עתה דין עבד, אלא פרוש 'עבדו' שהיה כבר, אי נמי שהוא עדין מחזיק עצמו לעבד אכל הוא גר גמור וכשר, תדע שהוא זקן ביתו זקן ויושב בישיבה, ואיך למדו תורה, אלא מכרח דשחררו וכשר לשליחות.

ואם נפשוך לומר סורו רע וחסוד, ואף שהוא כשאר אדם האיכא משום יחוד, דאנשים שהיו עם אליעזר לאו כשרי הו, לזה אמר המשל בכל אשר לו ששלט ביצרו ואין כאן משום יחוד.

ויאמר אברהם אל עבדו זקן ביתו המשל בכל אשר לו שים נא ידך תחת ירכי. ואשביעך בה' אלהי השמים ואלהי הארץ אשר לא תקח אשה לבני מבנות הכנעני אשר אנכי יושב בקרבו (כד ב-ג)

שלחן המלך

רבי יוסף אבן עזרא זצ"ל

אברהם השביע את אליעזר ע"פ הדין

יש להבין, לשם מה תאר כאן אליעזר כ"זקן ביתו המשל בכל אשר לו".

ויש להקדים את הגמ' בוימא (כח), 'אליעזר עבד אברהם, זקן ויושב בישיבה הנה, שנאמר 'ויאמר אברהם אל עבדו זקן ביתו המשל בכל אשר לו'. אמר רבי אלעזר, שמושל בתורת רבו'.

עוד יש להקדים את הגמ' בשבועות (לח), שאדם החיב שבועה יש להשביעו בספר תורה, ואלו דין שמשביע בתפלין, טועה הוא בדבר משנה וצריך לחזור על השבועה. והקשו התוס' מאברהם שאמר לאליעזר "שים נא ידך תחת ירכי" והינו שהשביעו במילה, והרי זה דומה למשביע בתפלין (שנשבע במצוה מכל מצות התורה ולא בתורה עצמה)? ותירו ע"פ המשך דברי הגמ', שתלמיד חכם משביעים אותו לפתחלה בתפלין, ואליעזר הנה תלמיד חכם.

ומעתה יובן, כי מאחר שאמר אברהם לאליעזר "שים נא ידך תחת

ירכי" כדי להשביעו במילה, אזי כדי שלא יקשה כיצד השביעו במילה ולא בספר תורה, לפיכך הקדים הכתוב ואמר שאליעזר הנה "זקן ביתו המשל בכל אשר לו", וזאת כדי לומר שהנה תלמיד חכם, ותלמיד חכם משביעים אותו לפתחלה בחפץ של מצוה. (באריכות 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)

הנה אנכי נצב על עין המים ובנות אנשי העיר יצאת לשאב מים (כד יג)

בן יאיר

רבי חיים מאיר מזרחי זצ"ל

תחלת בדיקת רבקה היתה באם יעלו המים לקראתה

ראוי לדקדק מה צריך לומר 'הנה אנכי נצב על עין המים', דמאי נפקא מנה מהודעא זאת, ומה גם שפכר אמר 'ויברך את הגמלים מחוץ לעיר אל באר המים', ומסתמא הוא היה עליהם לשמרם, ואם פן לא הנה צריך לומר אלא 'הנה בנות אנשי העיר יצאת לשאב מים והיה הנערה אשר אמר אליה הטי נא כדך וכו'.

ואולי אפשר לפי שאמרו רז"ל על פסוק 'וירץ העבד לקראתה', לפי שראה שעלו המים לקראתה לפיכך רץ אחריה, וכתב הגאון מהרש"ל דידע העבד דאברהם היה מלמד בנסים ולהיות המים עולין לקראתו, וכמו שכתב רש"י ז"ל בסדר וירא על פסוק (לעיל כא ל) 'למען תהיה לי לעדה כי חפרתי את הבאר הזאת'.

ואם פן אפשר דאליעזר מתחלה לא שם מגמתו על הנסיון לכד שהנערה אשר אמר אליה הטי נא כדך ואשתה ואמרה שתה וכו' שהיא ראויה לבית אברהם, כי אם דשם מגמת פניו תחלה לראות בנערה אשר יעלו המים לקראתה, שתעשה לו נס כזה כמו שרגיל לעשות לאברהם, ודאי דהיא ראויה לבית אברהם צריך להשתדל עליה לקחתה, אף ורק דצריך לבדק אחריה גם פן אם היא טובת עין ובעלת חסד עם זולתה, דאשה כזאת דוקא ראויה בבית אדוניו.

ולהורות לזה אמר הנה אנכי נצב על עין המים, דטרם כל עיני נצבים על עין המים לראות אותה שתזכה להיות המים עולים לקראתה, דודאי היא צדקת וראוי לקחת אותה, אלא דלא די כזה כי אם דצריך לבדק אחריה גם פן שתהיה יפת עין וטובת לב, דהיה הנערה אשר אמר אליה הטי נא כדך וכו' אתה הכחת לעבדך ליצחק, וכמו שהוכיח לבסוף דלאחר שראה שעלו המים לקראתה רץ אחריה לנסותה.

ויאמר בת מי את הגידי נא לי היש בית אביך מקום לנו ללון. ותאמר אליו בת בתואל אנכי בן מלכה אשר ילדה לנחור (כד כג-כד)

ויחי ויתן

רבי יחיאל חיים ויטרבו זצ"ל

רבקה רמזה לאליעזר שעליה אמר ה' לאברהם שהיא בת זוגו של יצחק

יש להבין, שהרי אליעזר שאל "בת מי את", וא"כ הנה על רבקה לענות רק "בת בתואל אנכי", ומדוע הוסיפה "בן מלכה אשר ילדה לנחור".

ונראה לבאר, שהנה לאחר עקדת יצחק נאמר 'ויהי אחרי הדברים האלה ויגד לאברהם לאמר הנה ילדה מלכה גם היא בנים לנחור אחיך' (בראשית כב, ט), ופרש רש"י 'בשובו מהר המזריה הנה אברהם מהרהר ואומר, אלו הנה בני שחוט כבר הנה הולך בלא בנים, הנה לי להשיאו אשה מבנות ענר אשכל וממרא, בשרו הקב"ה שנולדה רבקה בת זוגו. וילאמר ק"ו נאמר "ובתואל ילד את רבקה" (שם, כג), ופרש רש"י, 'כל היחוסים הללו לא נכתבו אלא בשביל פסוק זה'.

ומעתה יובן מה שהוסיפה רבקה ואמרה לאליעזר שאביה הוא "בן מלכה אשר ילדה לנחור", רמזה בדבריה שהיא האשה שבשבילה נאמרו כל היחוסים, ושעליה בשר ה' לאברהם לאחר העקדה שנולדה בת זוגו של יצחק. (באריכות 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)

ויושם לפניו לאכל ויאמר לא אכל עד אם דברתי דברי (כד לג)

דברי מהרי"א

רבי יהודה אסאד זצ"ל

הסברו של אליעזר קדם אכילתו שאין תועלת להמיתו

וקשה למה לא רצה לאכל קדם שדבר. ונראה דידוע שלבן היה רוצה להמית את אליעזר כדאיתא ברש"י, ויש לתן טעם לזה, דאיתא בגמרא האומר לשליח לקדש אשה סתם, ומת השליח ואינו ידוע למי קדש, אסור בכל הנשים שבעולם, דחיישינן דלמא קדש השליח אחתה או שאר ערוה.

ובאמת אליעזר היה שליח דיצחק, על פן היה רוצה לבן להמיתו, כדי שיצחק יהיה אסור בכל הנשים שבעולם. גם ידע לבן שאברהם נתן את כל אשר

רצון, פי הצהרים הוא עת רצון ורחמים פשוטים, לכה נאמר בה 'לה' דהינו רחמים פשוטים, ועל כן לא נענה אליהו כי אם בתפלת המנחה.

וכן יצחק שתקן מנחה נענה מיד, שנאמר ויצא יצחק לשוח בשדה, להתפלל על עסק וזוג שלו, פי אשה קרקע עולם היא, והינו 'בשדה' על עסק השדה, כמו שכתוב (תהילים לב ו) 'על זאת תפלל כל חסיד אליך לעת מצא', ונאמר ו'ל' (ברכות ט). זו אשה, שנאמר (משלי יח כב) 'מצא אשה מצא טוב', ועקר התפלה היא שיזכה לאשה ולבנים שנמשלו לצמח השדה, כמו שכתוב (יחזקאל טו ז) 'רביבה כצמח השדה נתתיה'.

וזה הוא שאמר ויצא יצחק לשוח בשדה לפנות ערב, הינו בזמן המנחה, ונענה מיד שנאמר והנה גמלים באים שנשאו את רבקה, ועל כן אמר רבי חלבו (ברכות ו: עמוד לעולם יזהר בתפלת המנחה כו'. (עמוד העבודה, וכע"ז כתב בכלי יקר בפרשתינו)

ויצחק בא מבוא באר לחי ראי (כד ט)

צבי עדין לגאון

רבי צבי ארנה פדר זצ"ל

התבוננות בשלשה דברים להנצל מידי עברה וחטא

שמעתי מחותני הרב הגאון זצלה"ה, שהוא מרמז על דרך מה דאיתא בפרקי אבות (פ"ג מ"א) 'הסתפל בשלשה דברים כו', מאין באת, ולאן אתה הולך, ולפני מי אתה עתיד לתן דין וחשבון' כו'. **וזה** מרמז בפסוק כאן, ויצחק בא, הינו מדת יצחק שהוא פחד ומורא, זאת בא אם מסתפל מבוא. מאיזה מקום הוא בא, והינו 'מאין באת'. באר, והינו לאן אתה הולך לבאר שחת. לחי ראי, והינו לפני מי אתה עתיד לתן דין וחשבון, לפני מלך מלכי המלכים שהוא חי וקיים ורוצה הכל, ואין דבר נסתר מנגד עיניו.

לו ליצחק, וכיון שיצחק אסור לשא אשה לא יהיה לו יורש, ולכן שהוא קרובו יהיה יורשו.

אבל היכן אמרין דאם מת השליח אסור בכל הנשים, אם אמר לשליח לקדש לו אשה סתם, אבל אם אמר לו וקא אשה זו או ממשפחה זו תקדש לי אשה, ליכא למיחש דלקא קדש אחותה, דהא התנה בפרוש שלא יקדש אלא ממשפחה פלונית.

ועתה יובן, דאליעזר ידע שרוצה לתן סם המות במאכלו מטעם האמור, על כן אמר לא אכל עד אם דברתי דברי, וספר שאברהם השביעו שלא תקח אשה לבני מבנות כנען רק אל משפחתי תלך, כדי שיבין לכן שאין לו שום תועלת גם אם ימית אותו.

ויען לכן ובתואל ויאמרו מה יצא הדבר לא נוכל דבר אליך רע או טוב (כד ו)

אבני המקום

רבי שלמה זלמן ארנטיץ זצ"ל

שם הקב"ה רסן בפייהם של לכן ובתואל שלא יוכלו לסרב לבקשת אליעזר

יש להבין איך היה מדבר באמונה שהוא מהשי"ת. ונראה דידוע דאדם הישר שהוא איש אמונים, נותן נאמנות לאחרים גם כן, ומאמין שלא ירמה אותו ואינו חושד. ואמנם מי שהוא רמאי ושקרן, הוא אינו מאמין וחושד בכשרים.

אם כן יש להבין איך האמין לכן את אליעזר שעשה לו סימן, וגם איך האמין לאליעזר לתן לו את רבקה שיוליכנה לארץ רחוקה, ולא חשדו אותו שהוא רמאי, ורוצה לרמות אותו ולתפס את רבקה שהיתה פת תאר, ורוצה להוליכה למרחקים ולמכר אותה.

לכן עלה בלבי, כמו בלעם שרצה לקלל את ישראל ושם הקב"ה בפיו רסן שלא יוכל לקלל, והנה בלעם היה גלגול לכן, ואותיות 'לכן' הוא לכן ב'לעם נבל כמבאר בילקוט ראובני, כמו כן יען רצה הקב"ה שרבקה תהיה אשת יצחק ואם יעקב, על כן שם הקב"ה רסן לפיהם שלא יוכלו לדבר מרע ומטוב, והם רצו באמת לומר לאליעזר שאינם מאמינים לו, אף השי"ת לא הניח את פיהם לדבר דבר נגד רצון אליעזר.

וזה שאמר לכן אנו רואים בחוש שמהי יצא הדבר, יען לא נוכל לדבר אליך רע וטוב, מזה אני מבין שהוא מן השמים.

• מצוות הפרשה •

עמודי שש

רבי שלמה אפרים מלונטשיץ זצ"ל

תפלת מנחה תפלה הגדולה מכל התפלות

ולפי שסתם מנחה גדולה מכל הקרבנות, שכן נאמר בה (ויקרא ו) 'הקרב אתה לפני ה'', וכן נאמר בעוף ובפשירית האיפה שהעניים מקריבין (שם א יד) 'ואם מן העוף עלה קרבנו לה'', וכתוב (שם ב א) 'ונפש פי תקריב קרבן מנחה לה'', וכאן נאמר 'הקרב אתה לפני ה'', על כן השאל לשון זה אל התפלה הגדולה שבכלם.

ומאחר שנאמר בה 'לה' הינו מדת הרחמים, מזה תוכל להבין סוד מעלת תפלה זו על כל התפלות, פי כבר ידעת שהלילה הוא זמן מדת הדין, לפיכך תפלת שחרית הקרובה אל הלילה וסמוך לה, וכן ערבית בלילה סמוכים המה אל הזמן שמדת הדין משמש בעולם, על כן אינו זמני רצון כמו הצהרים שהוא רחוק מן שני גבולין אלו, פי הוא זמן לרחמים פשוטים, כמו שכתוב (ע"פ תהילים לו ו) 'ומשפטנו בצהרים', רצה לומר שלא יבוא בדין עמנו כלל אלא ברחמים פשוטים.

לפיכך אומרים וקא בתפלת מנחה של שבת וצני תפלתי לך ה' עת

קשת יהונתן

רבי יהונתן אייבשיץ זצ"ל

מחילת העונות בזכותו של יצחק, ותפלת המנחה באה רק לדורון ומתנה

אבל יש להבין באמת למה נקרא קרבן עני עשירית האיפה 'מנחה', ולא קרבן כמו קרבן עשיר, ומה הבדל יש בין קרבן עוף לקרבן סלת עד שזהו לבדו נקרא 'מנחה'.

אבל הענין, פי עקר הקרבן תשובה ותרטה, אף עם כל זה צריך פפרה קרבן, והנה קרוב ה' לנשברי לבב, ורוצה ה' בתקנת עני ביותר, ומאד נתרצה לו בשברון לב לבד, ובחרטת לבד תכף נתרצה לו בכל אפן, פי ה' אוהב עניים ומקרבן.

ואם כן, ידוע פי 'מנחה' לשון מתנה, ובעשיר אין הקרבן למתנה, פי הוא לכפרת פשע, על כל פנים אם במעשה או במחשבה, על כל פנים הוא לכפרה, אבל העני תכף בשב ומתנחם נמחל לו, אם כן עשירית האיפה שמביא אחר כך הוא רק למתנה בעלמא, ולכך נקרא 'מנחה'.

ולכך אמרו במדרש ילקוט (ישעיה רמז תפא), 'ואל אלקינו פי ירבה לסלות' (ישעיה נה ו) זו עשירית איפה, שותר הקב"ה משלו הוא. הפונה פי תכף נרצה לו, והמנחה רק למתנה.

ומזה הטעם נראה נקראת תפלת מנחה 'מנחה', ותמהו התוספות (פסחים קו. ד"ה סמוך) דגם בשחרית הקריבו מנחה,

התפלל מנחה בכיתו במקומו לפי שהיא שעת דין, וכל שכן אדם אשר לא ידע בין ימינו לשמאלו שצריך להתפלל אותה במקום הקדוש.

המתקת הדינים בתפלת מנחה

עוד אמרו (ברכות 1:) לעולם יזהר אדם בתפלת המנחה, שהרי אליהו לא נענה אלא בתפלת המנחה, שנאמר (מלכים א' י"ח) 'ויהי בעלות המנחה ויגש אליהו גוי'. והטעם, לפי שבשחרית תחת מלאכי הרחמים, ואפשר שבעלי הדין אינם מספיקים ומעצבים, אבל מנחה היא שעת התעוררות הדין, ואם כל כך הפציר ברחמים עד שמתק הדינים ונתפסו בעלי הדין, אין מי שיעצב עוד על ידו, וינעוהו מן השמים.

הרהר בתשובה ויתורה על חטאיו קדם תפלת מנחה

ולכן קדם מנחה יתורה בתשובה, ויאמר לפחות ודוי, ולפחות 'חטאתי צויתי פשעתי אגא השם כפר נא לחטאים' וכו', ויגמר בלבו לעשות תשובה גמורה בתרטה וצויבת החטא על כל מה שעשה ביום ההוא, כדי שעל ידי תשובתו ותפלתו שתהיה בכונה, מתמתקים הדינים ותתקבל תפלתו ברצון, ואם חסר אחר אין בו כח למתק הדינים. (מוסר לתפלת מנחה)

שהיה בחינת גבורה, והוא יצא אז לשוח בשדה ולהתפלל, על פן צריכים אנו להמתיק אז הדינים, על דרך (בראשית לב כא) כי אכפרה פניו "במנחה".

מזמור לאסף

רבי שטון שגדוד זצ"ל

זהירות מלהתפלל תפלת מנחה ביחידות

צריכה תפלת מנחה אזהרה וכונה גדולה שהיא שעת דין, וכל שכן שלא תפלה אותה ביחיד, דכתיב גבי יצחק 'לשוח בשדה', ולמדו מפסוק (תהילים קב א) 'תפלה לעני כי יעטף ולפני ה' ישפך שיחו' להכניע עצמו פעני ולשפך שיחו ברובי התחנונים וכונה גדולה.

ואמרו רבותינו ז"ל (תוספות ברכות לד: ד"ה

חצוף) 'ויצא יצחק לשוח בשדה', שאף שצריך שלא תפלה במקום פרוץ כמו שהיה וכיצא, שאני יצחק דלחר המורה יצא מקום בית המקדש שנקרא שדה, כדי להתפלל שם במקום קדוש, ולא התפלל בכיתו במקומו.

ולכן יזהר אדם לילך לבית הכנסת להתפלל, ולא תפלה אותה בכיתו, שאפלו יצחק שכל כך היה פחו גדול, לא

ונראה דיצחק תקן תפלת מנחה, ויצחק קבל עליו כל עונות ישראל, ואמר לקב"ה פלגא עלי ופלגא עלך (שבת פ"ט), ואם פן כל עונות נמחלים, והתפלה היא רק במתנה, ולכך נקרא 'מנחה'.

לחם אשר

רבי אשר אנשיל יהודה מילר זצ"ל

תפלת מנחה כדורון ומתנה להמתקת הדינים

ויצא יצחק לשוח בשדה לפנות ערב, ודרשו חז"ל (ברכות כו:) ממקרא זה דיצחק תקן תפלת מנחה ע"ש, וראיתי בתוספות יום טוב (ברכות פ"ד מ"א) שמתקדק מאי טעמא יקרא תפלה זו בשם 'תפלת מנחה' דיקא, ואמר הוא ז"ל שהוא מלשון מנוחת השמש.

והקדשת לוי ז"ל אמר, ותפלת שחרית הוי חיוב משום שהחזיר ה' נשמתו, ותפלת ערבית הוי חובה משום שאז מפקיד את נשמתו, אבל המנחה אינה כי אם נדבה ומנחה עין שם.

ולדעתי הנמוכה יש לומר, כי זמן המנחה הוא זמן התעוררות הדינים והגבורה, שאז מתעוררת מדתו של יצחק

מעשי צדיקים

ברגע שהתחיל לקדש נפתחה הדלת, ורבי אברהם גרשון נכנס כל עוד נשמתו באפו.

אחרי שקדש האור החיים ונטלו ידיהם לסעודתא דחקל תפוחין קדישין, ספר רבי אברהם גרשון את הקורות עמו ואיך נצל מידי הרשעים, באותו לילה שחק הפחה הישמעאלי של חברון עם הפחה של ירושלים, והיה החק ביניהם שמי שמנצח את השני, חיב המנצח להוציא לחפשי את כל אסירי המנצח היושבים אצלו בבית האסורים.

אותו לילה נצח הפחה של ירושלים, והפחה של חברון המנצח נאלץ לשחרר את כל אסירי ירושלים, גם רבי אברהם גרשון שהיה מתושבי ירושלים השתחרר מיד מבית האסורים, ויהי לנס. (אוצר ישראל)

וישקל אברהם לעפרון את הכסף אשר דבר באוני בני חת ארבע מאות שקל כסף עבר לסחר (נ"ט) **בפני החתם סופר** זצ"ל, באה קובלנה כלפי פרנסי הקהלה של פרשבורג,

הסדר היה בשמירת המערה שבכל שעתים החליפו את השומר במערה, ואם מצאו שהשומר הערבי הכניס יהודי למערה, הרגו את היהודי ביחד עם השומר. בעת חלוף המשמרות שחד רבי אברהם גרשון את השומר במקומו רב שיניחנו להפגס, והבטיח שלא ישתה יותר מהשעתיים של משמרתו.

נכנס רבי גרשון למערה, אף אחר שסים את תפלתו לא ידע להיכן ללכת ימין ושמאל ועד שמצא את פתח המערה, כבר עברו למעלה משעתיים, תפסו אותו ואת השומר והניחום במשמר בבית הסהר, לדעת מה יעשה להם.

בליל שבת קדש ישב האור החיים הקדוש בבית האכסניא, גביע הכסף לקדוש היום מלא על גדותיו, והוא מחכה בעינים עצומות ובלב מלא געגועים לבוא חברו רבי אברהם גרשון.

כמעט עבר הלילה, מספר דקות קדם שהפציע השחר נעמד האור החיים הקדוש על רגליו וגביע הקדוש בידו,

ויהו לי את מערת המכפלה אשר לו אשר בקצה שדה בכסף מלא יתננה לי בתוככם לאחות קבר (נ"ט)

ספר רבי ישראל יצחק הלוי רייזמן זצ"ל את אשר שמע ממורו ורבו המבוקה בחכמת הנסתר, הגאון המקבל **רבי חיים שאול הכהן דוויק** זצ"ל, המכנה 'השד"ה'.

טרם עלותו לארץ הקדש, בעת שגפרד הרה"ק **רבי אברהם גרשון מקיטוב** זיע"א מגיסו הרה"ק **רבי ישראל בעל שם טוב** זיע"א, אמר לו הבעש"ט שישתדל להיות על קברי אבות במערת המכפלה אשר בחברון.

כשבא לארץ הקדש ובקר אצל **רבי חיים בן עטר** זיע"א, האור החיים הקדוש, ספר כי בדתו לנסע לחברון כדי לקיים רצון צדיק, להפגס ולהשתטח על קברי האבות במערת המכפלה.

נסעו שניהם יחדיו לשבת קדש לעיר חברון, ביום ששי כאור הבקר נפרד רבי גרשון מהאור החיים בדרך להפגס לבדו להתפלל במערת המכפלה, כשנפרדו, אמר לו האור החיים כי יחכה עליו לקדוש היום.

האשה על הפרת חקי הישמעאלים, כי בלא אכל ושתייה בודאי תמות שם.

הרשעים עשו את זממם הרע, כִּאֲשֶׁר סימָה הצדקת להתפלל וחזרה לדלת הכניסה, מצאה שער נעול, היא החלה לבכות ולצעק אל ה' שעות ארוכות עד שנפלה עליה תרדמה עמקה מחמת אפיסת הכחות. **בתוך** השנה נדמה לה שעומד אצלה איש זקן ואומר לה, "אני אבי זקנך דוד מלך ישראל ואני אעזר לך לשוב לביתך בחוץ לארץ, פה את בסכנה גדולה מחמת הרשעים הישמעאלים, כי יכירו אותך ויתנכלו לחייר". **הזמן** נתן בידה את ספר התהלים שלו לשמירה, ולפתע מצאה עצמה ליד ירושלים עיר הקדש, היא מהרה ליפו עיר הנמל, ועלתה באניה הראשונה שהפליגה לביתה לשלום. (בית שמואל)

ההשב אטיב את בנה אל הארץ אשר יצאת משם (כד ה)

אחר ששלח הרה"ק רבי מנחם מנדל מליובאוויטש זיע"א שלוחים לארץ הקדש בשנת תשל"ו, הוא לא אפשר להם לעזב את הארץ ולבקר אצלו עד אמצע תשל"ט, והשלוחים פמוכו השתוקקו מאד לשהות בצל הרבי המשלח.

ביום "א ניסן תשל"ז, ארגנו השלוחים כנוס גדול בהשתתפות רבנים, שרי ממשלה ואישי צבור, בערב פסח כאשר עבר ר' ישראל דוכמן אביו של השליח שעמד מאחורי ארגון הכנס המצליח לפני הרבי, לקבל מצה מידו הקדושות, אמר לו הרבי שהוא שמע שהיה לכנוס ביום "א ניסן הצלחה גדולה.

מאחר ונדע ר' ישראל כי בנו השליח משתוקק לבקר אצל הרבי, נצל את ההזדמנות והזכיר כי בנו מאד רוצה לבוא לכאן, ענה לו הרבי בחדות ובקצרה, "לרצות, הוא צריך לרצות לבוא לכאן, אבל להיות, הוא צריך להיות שם". (ימים טובים עם הרבי)

ויטם לפניו לאכל ויאמר לא אכל עד אם דברתי דברי (כד ו)

במטרה להציע שדוך עם אחד מבני ביתו, שלח הרה"ק רבי שמואל מקאריב זיע"א את תלמידו רבי נח מקאריב זצ"ל לבית הרה"ק רבי ישעיה מפשדבורג זיע"א. רבי נח הגיע לבית רבי ישעיה וספר את מטרת בואו, ומיד ערכו לפניו שלחן במיני מאכלים להשיב את נפשו ורבי ישעיה בקשו שיאכל קדם.

נדבות, הוא מבקש להשאיר את המגפים בביתה עד כי יחזר מעבודתו, קבוץ הנדבות. **לקחה** אמו של רבי צבי הירש את המגפים, והסכימה להיות שומרת חנם עבורו. חלפו ימים מרבים, אף העני לא בא לבקש את מגפיו שהיו טמונים תחת הארון עד שהגיעו ימי הפסח, כאשר נקו את הבית, הוציאו את המגפים הכבדים ממקום מנוחתם. **בטלולם** נבקעו המגפים הישנות, ונפלו מתוכם הרבה מטבעות 'אדומים' ששון עצום, אמרה אמו של רבי צבי הירש, "בודאי נשלח העני משמים, בעבור תהינה לי להוצאות הדרך למען נסיעתי". **מיד** אחר הפסח שמה לדרך פעמיה, לנסיעה שהתארכה זמן ממשך עד שעלה בידה להגיע לארץ ישראל. הנסיעה הארוכה היתה כרוכה בעליות רבים, לא נשאר בידה מעות כדי להתפרנס בארץ ישראל.

מאחר והרגלה לעזר לחולות עניות, החליטה לפרסם בירושלים שהיא בקיאה ומנסה בכך עד שנודעה בממחיותה בעזרה לחולות, בזכות צדקותה הצליחה לסייע להבריאו, ואף השתפרה מעט כדי מחייתה. **אחר** זמן לא רב נפלה אשת המושל הטורקי למשכב, והרופאים כבר אמרו נואש לחייה. המושל הכל יכול הזמין אליו את החכם של היהודים, והתרה בו שאם היהודים לא יפעלו למען הצלת חיי אשתו, הוא יגזר עליהם ענשים קשים ואף יגרשם מן המדינה.

פנה החכם לצדקת שהיתה מפרסמת בעוזרת לכל החולות, גם שאינן מבני ברית, היא שמה פעמיה למטת החולה ולא משה מחדרה, עד שבפעלוותיה עלה בידה להציל את חייה ולהקימה ממטתה. **בראות** המושל שיהודיה זו הצילה את אשתו ממות, שאל אותה מה תחפץ בשכר טרחתה, ענתה לו הצדקת, "יש לי רק בקשה אחת, שיירשו לי להכנס למערת המכפלה כדי להתפלל על קברי האבות הקדושים".

המושל פקד מיד להרשות לה לעשות את רצונה, אף השרים ששמעו זאת, הסיתו את המושל כי הדבר לא יתכן, על פי חקי הישמעאלים מאז ומעולם אסור היה ליהודי להכנס למערת המכפלה. **מאחר** ופקדת המושל אינה יכולה להתבטל, התיעצו ביניהם השרים והציעו לשולטן עצה רעה, מיד אחר שהאשה תכנס אל המערה, יסגרו אחריה את שערי הברזל של הכניסה, כך תתקים פקדתו, וגם תענש של הכניסה.

אחד מעשירי הקהלה נפח את נשמתו, והירושים שהיו מתקיפי העיר, דרשו שיקברו את אביהם באותה שורה שבה מנוחתו כבוד של רבי משולם איגרא זצ"ל, אף פרנסי הקהלה דרשו מחיר גבוה עבור חלקת הקבר המיוחסת.

באו הירושים לקבל על הפרנסים בפני רבה של פרשבורג, החתם סופר, אחר ששמע את טענת הצדדים ענה ואמר, "על הכתוב 'וישמע אברהם אל עפרון וישקל אברהם לעפרון את הכסף וגו' ארבע מאת שקל כסף דרשו חז"ל (ב"ר נח ז) 'נבהל להון איש רע עין' (משלי נח כב) זה עפרון.

אולם על הפסוק 'בקברי אשר פריתי לי בארץ כנען' (בראשית נ ה) מביא רש"י בשם המדרש, שנטל יעקב כל כסף וזהב שהביא מבית לבן ועשה אותו כרי ואמר לעשו, "טל זה בשביל חלקך במערה". (שמו"ר לא יז)

תמונה הדבר, עפרון שדרש וקבל עבור הקבר ארבע מאות שקל כסף כנה "רע עין", ומדוע לא אמרו כן גם על עשו, שלקח בעד הקבר את כל הכסף והזהב שהביא יעקב מבית לבן, סכום עתק.

הסביר החתם סופר כי התשובה ברורה ופשוטה, בשעה שמכר עפרון את המערה לאברהם, לא היו קבורים בה עוד צדיקים מלבד אדם וחנה, אם הוא לקח בעד קבר פשוט סכום של ארבע מאות שקל, הרי הוא רע עין.

אולם לשמכר עשו ליעקב את קברו במערת המכפלה כבר היו קבורים במקום צדיקים וצדקניות, אברהם, יצחק, שרה ורבקה, אם חפצים להקבר באותה שורה של צדיקים, צריך לשלם עבור כך בכסף מלא. (החוט המשולט)

ואחרי כן קבר אברהם את שרה אשתו אל מערת טדה המכפלה על פני ממרא הוא חביון בארץ כנען (כג יט)

סמוך לפטירתו ספר הרה"ק רבי שמואל מקמינקא זיע"א באזני נכדיו, אודות אם זקנו רבי צבי הירש מקמינקא זצ"ל שהשתוקקה שנים רבות לעלות לארץ ישראל, אף לא היו בידיה מעות להוצאה גדולה זו והיא מאד הצטערה על כך.

ביום יריד גדול שהתקיים בקמינקא, התדפק קבצן על דלת ביתה ואמר כי מאחר והמגפים שלו כבדים ומאד חם בחוץ, וברצונו להתהלך יחף ברחובות לקבץ

שהתירסו נגדו בעזות מצח ואף שגרו מכתבי השמצות לרבני בוכרה ואפלו לראשון לציון, הרב הראשי הספרדי לארץ הקודש, אך הרב אליעזרוב לא נרתע והמשיך בצעדיו הנחוששים, העקר שיהודי המקום יאכלו בשר כשר ומהדר.

השוחרטים הוותיקים שאבדו את פרנסתם לא נכנעו לעבד לפי דיני התורה, וגמרו אמר לנקם בו. הללו לא הססו, והלכו להלשין עליו אצל אמיר מדינת בוכרה מושל המדינה, טענו כי הגיע ממרחקים איש זר שמקפח את פרנסתם.

הרב אליעזרוב נקרא לחקירה אצל האמיר, ונס גדול ארע עמו, ברגע שהכנס לאולם בו ישב האמיר, העיף בו האמיר מבט ממשך, ולפתע קם מכסאו, התקדם לקראתו בצעדים מהירים, וחבקו בחזקה.

אחר אמר האמיר, "כשראיתי פניך השתוממת, איך אנשים הרהיבו עז בנפשם לעשות נגדך מעשים גלויים, עכשו אכניסם מיד למאסר. בבוכרית רהוטה אותה למד הסביר הרב אליעזרוב לאמיר כי הוא נשלח לבוכרה על ידי מנהיגי ישראל, כדי להנהיג במדינה פשרות ויהדות פדת וכדין לפי מסרת האבות.

ברב אצילותו הוסיף ובקש מהאמיר שלא יגע במלשינים לרעה אלא רק זיהרים שמענתה ואילך עליהם להשמע לפסיקותיו, והאמיר נענה לבקשתו, אך עד מהרה התברר שאותם שוחטים לא בחלו בשום אמצעי כדי להפטר ממנו, עד כדי גטילת נפשו.

באחד הימים סכמו ביניהם להרעיל את הרב המקפיד על שחיטה פהלכה, היה זה בח' תמוז תרנ"ח, בעת שישב בבית אחד הגבירים לרגל יום השנה לאחד מקרוביו, למקום נשלח תבשיל מיוחד מבית אחד השוחטים, לכבוד הרב אליעזרוב.

באשר התישב הרב לסעודה הודיע כי הוא מסרב לאכל את התבשיל שנראה בעיניו מוזר, ובקש מאחד מידידיו להביא כליב מבחוץ. הרב נתן לכלב ללגם מהתבשיל, ולתדהמת האורחים הכלב פרע ומת במקום.

הספור התפרסם מיד בכל רחבי המדינה, אזרחי המדינה מבני ברית ואף שאינם בני ברית הודו בגדל קדשתו של הצדיק החברוני. מאותו היום היתה דרכו סלולה, מעשהו וקדשתו הטיילו פחד ויראה על הכל ושמו הלך לפניו, עד שכנה בפי יהודי המקום "הבעל שם טוב של בוכרה". (אדמו"ר חב"ד ויהדות בוכרה)

עם בעל הבית זה היה חפץ להשתדף, ורבה של סאבאטיש שמר את הדבר.

ביום מן הימים כאשר הזדמן החתם סופר לפישיטיאן הסמוכה בה נפש במרחצאות, הלך הרב לקבל את פניו וגלגל עמו שיחה, ונוכח לדעת שעדין לא שכח את המעשה ועודנו עומד באותה דעה, שעם בעל הבית כזה ניחא ליה לבוא בקשרי שדוכין.

מיד הציע עבור בת החתם סופר את בנו של אותו בעל הבית שבינתים נעשה מבני ישיבתו בפּרשבורג, הלא הוא רבי אליהו בן הנגיד רבי מנחם מנאלי קורניצר מסאבאטיש, השדוף הוטב בעיני החתם סופר, ובחדש תמוז שנת תקצ"א באו בבירת השדוכין בפישיטיאן. (ספרא דמלכא)

ויאמר אחיה ואמה תשב הנענך אתנו ימים או עשור אחר תלך (כד נה)

בדעת זקנים, ו'בתואל היכן היה, בקשו להאכיל לאליעזר סם המות כדי שישארו להם הממון, בא גבריאל והחליף הקערה אשר בה סם המות לתנה לאליעזר ונתנה לבתואל, ומת'.

בעקבות פניה מהקהלה הותיקה שסבלה מחסר שדורה רבנית, שלח הרה"ק **רבי שלום דובנער מליובאוויטש** זיע"א, המכנה **הרש"ב**, בשנת תרנ"ב בערו, את **הרב שלמה יהודה לייב אליעזרוב** זצ"ל מחברון לעיר סמרקנד שבאוזבקיסטן, שיכהו בה כרב ומורה צדק.

כעבר זמן קצר הפך הרב אליעזרוב הצעיר שעוד לא הגיע לשנת השלושים לדמות נערצת, הוא פעל להנחת תשתית רוחנית ראיה בסמרקנד, הקים מוסדות תורה, והכשיר בעלי תפקידים בקודש.

בראשית תקופתו בבוכרה, נחרד הרב אליעזרוב להודיע כי בורות גדולה שוררת בין השוחטים, אין הם נוהגים לבדק את ספיו השחיטה כדבעי, ואינם יודעים את ההלכות החשובות ביותר לשחיטה.

בלית בררה הכריז מיד שכל הבשר טרף ואסור באכילה ואף דרש להכשיר את הפלים, ובמקביל החל ללמד שוחטים גוונים את מלאכת הזביחה כדרישות ההלכה, את תלמידיו חיב להבחן בהלכות שחיטה, וכתב למענם קצורי הלכות בעניני שחיטה ובדיקה.

הדבר לא היה פשוט עבורו, היו ביניהם

נענה רבי נח ואמר, "הלא אצל אליעזר מצינו שלא הסכים לאכל מאומה עד שיציע את השדוף, אם כן קדם אדבר את אשר ברצוני לומר, ואחר כך אטעם". נענה הרבי מפשדבורז בצחות לשון, "אצל אליעזר נאמר 'ואבא היום אל העין', מסביר רש"י, 'היום יצאתי והיום באתי, מכאן שקפצה לו הארץ'.

על פי זה לא שהה אליעזר זמן רב בדרכים ולא עבר זמן רב מאז שאכל בביתו, אולם אתה הרי שהית מספר ימים בדרך וזמן רב חלף מאז אכלת בביתה, קדם אכל ותנוח, אחר אשמע בחפץ לב את דבר שליחותך. (במחשבה תחילה)

מה' יצא הדבר (כד נ)

בבית החתם סופר זצ"ל גדל יתום בשם עזרא, כשהגיע לפרק האיש מקודש, הציעו לפניו כמה שדוכים, וביניהם בת הנגיד ר' נחמיה שכהן כראש הקהל בסערדאהלי, אך החתם סופר לא ידע לשית עצות בנפשו, איזה שדוף לקרב ואיזה לרחק.

בהקיצו משנתו בהשפמת הבקר, נפל בפיו הפסוק 'כי אתה ה' עזרתני ונחמתני' (תהלים פ"ז), ראה החתם סופר בכך רמז כי 'עזרתני' הוא עזרא, ו'נחמתני' הוא נחמיה, ומיד שלח לנגיד ר' נחמיה שיבוא לגמור את השדוף עם הבחור עזרא. (ספרא דמלכא)

מה' יצא הדבר לא נוכל דבר אליך רע או טוב (כד נ)

בענינה סאבאטיש אשר בסביבות העיר ברעזעווע, נתעוררה שאלה חמורה על המקוה המקומי, עד שהגיעו הדברים לידי רנון בפי הגבירות, לרגל חמרת הענין, התבקש **החתם סופר** זצ"ל לבוא ולברר את הדבר.

בעת בקורו בעירה הכשיר החתם סופר את המקוה, בהוסיפו כי הגם שמלכתחלה היה מן הראוי לתקנו כראוי, הוא מבין שהתקון יהיה פרוץ בסכום גדול מעבר ליכלתה של העירה, ואי אפשר לחיב אותה בתקון זה מאחר ובדיעבד המקוה כשרה.

אחר זמן נפגש החתם סופר עם רבה של סאבאטיש, והתענין איך הסתים הדבר, ספר לו הרב כי אחר שהוא פסק בדבר המקוה ועזב את העירה, נגש אליו אחד מבני העיר והתנדב לכסות את כל הוצאות התקון, בתנאי שכל ידע לאיש שם המתנדב. **לשמע** אזן מסירות נפשו של אותו בעל הבית על דקדוקי מצוות וטהר המדות, התפעל החתם סופר והכריז בהתרגשות כי

פרשת היי שרה

נואי בשלום

מאנשי שלומו המובהקים ביותר של הרה"ק המגיד רבי מרדכי מטשערנוביל זיע"א היה האברך הצעיר ששמו לא נודע לנו. אב בחכמה היה ורך בשנים, מופלג בתורה וביראת שמים, ואף מתנהג בחסידות ומרבה במעשים טובים. יושב היה האברך בבית המדרש בעירו ועוסק בתורה יומם ולילה. מזמן לזמן היה אורז את תרמילו עם צידה לדרך ונוסע להתאבק בעפר רגלו של המגיד מטשערנוביל, לקנות ממנו תורת וחסידות ממשנת בית טשערנוביל, הלא הוא הספר הקדוש 'מאור עינים' שחיבר ראש שלשלת הזהב, הרה"ק רבי מנחם נחום, אביו של המגיד.

את פרנסתו ופרנסת ביתו מצא האברך המופלג בעזרת נוות ביתו, אשת חיל אשר חגרה בעוז מתניה ותאמץ זרועותיה לדאוג לכלכלת משפחתה. שמחה האשה מאוד כי בעלה יושב על התורה ועל העבודה והעמיסה על שכמה את עול הפרנסה בחנות שניהלה בדעת ובתבונה. לקוחות רבים היו באים אל החנות, והפרנסה הייתה מוכנה ומזומנת בס"ד לכל המשפחה.

ביום מהימים חלה האברך במחלה קשה ונוראה. לא בבת אחת הגיע האברך למצבו הגרוע. בתחילה נפל למשכב בשל כאבים שתקפו אותו, ועם הזמן החרף מצבו יותר ויותר, חוליו הכביד עוד ועוד, עד שהגיע אל ערש דווי. בשלבים הראשונים של המחלה פיצרה האשה הון רב לרפואת בעלה הצעיר. היא ידעה את ערכו ואת מעלתו, וביקשה להצילו. היא הזמינה רופאים מומחים ופרופסורים ידועי שם מהערים הגדולות כדי שיבדקו את בעלה ויתנו אבחנה על מחלתו ועל האופנים בהם ניתן להצילו ולהחיותו. את המרשמים (רצפטים) של התרופות פדתה בבתי המרקחת שדרשו כמובן סכומים מפולפלים על התרופות היקרות.

אחרי שכל הרופאים לא הוכיחו את עצמם והתרופות היקרות לא הועילו, ניסתה האשה את כוחה בייבוא מיני סממנים וסוגי מרקחים שונים ומשונים מארצות רחוקות.

הרפואות שנעשו מצמחים הגדלים ביערות עד נידחים ובמדבריות רחוקים, נועדו כדי להושיע את החולה באופן פלאי ולרפאותו מכל צרה וצוקה. אך גם רפואות אלו הועילו כחרס הנשבר וכחלום יעוף.

העיסוק הרב ברפואת בעלה, יחד עם ההוצאות המרובות שהיו כרוכות ברופאים וברפואות, גרמו לדוחק מסוים בפרנסת המשפחה. האשה לא יכולה הייתה לעבוד בחנות כהרגלה, שכן משועבדת הייתה לסעוד את בעלה בחוליו, כשבד בבד גם חלק הארי של ההכנסות מהחנות שימשו לצרכי האב החולה.

בשלב מסוים החלה האשה להתייאש מרפואת בעלה. למרות שהאיש היה צעיר לימים, אולם מחלתו הקשה ששום דבר לא הביא לשיפור בה, ואדרבה הלכה והחריפה עם הזמן, הביאה את האשה לחשוב כי בריאות בעלה הוא דבר חסר סיכוי ולא ירחק היום בו הוא יעזוב את העולם. תחושת ייאוש זו פעפעה בבית והיא תקפה גם את החולה בעצמו, ואם בתחילה הוא לא התייאש מהרחמים, על אף החרב החדה שהייתה על צווארו, ברבות הימים הוא כבר לא האמין שיש לו סיכוי לצאת ולהרפא מחוליו, ואין רצון זה אלא תוחלת נכזבה.

ביום מהימים הגיעה השמועה אל עירו של האברך כי צדיק בא לעיר - מורו ורבו המגיד מטשערנוביל עתיד לעבור דרך העיר בדרכו לעיר אחרת, ולא זו אף זו שיש בדעתו להישאר לשבות את שבתו בעיר. חסידים ואנשי מעשה כבר החלו להכין ולסדר את בית הכנסת הגדול עבור התפילות והשולחנות הטהורים שיערוך הרבי ברוב עם הדרת מלך, ואף אכסנייה מתאימה ומכובדת הוכנה עבור המגיד למשך כל זמן שהותו בעיר.

התרונון ליבו של האברך בקרבו לשמע בשורה טובה זו, ורוחו נעשתה טובה עליו. הוא לא חשב על מצבו הגשמי והבריאותי, כי אם בעיקר על מצבו הרוחני. במשך כל זמן מחלתו לא הצליח ללמוד ולהתפלל כאשר היה עם רצונו, כשברבות הימים הוא גם נכנס לדכדוך ולמרה שחורה מתוך ייאוש על מצבו. ביקש איפוא האברך להכנס אל

הרבי, לשפוך לפניו את מר לבבו ולבקש מעמו עצה וברכה.

למרות הקושי של האברך לצאת מהבית במצב כזה, הוא ביקש מכמה מידידיו שיבואו לביתו לסייעו ולהוליכו אל הרבי. והי לפני צאתו מהבית פנה האברך לאשתו וביקשנה לתת לו כמה מטבעות כסף אותם יוכל להגיש לפני המגיד כפדיון נפשו, יחד עם הפתקא טבא ('קוויטל') אותו יתן בידו.

כזכור, אשתו של האברך היא זו שהביאה את הפרנסה לביתה והיא זו שהחזיקה את המזון בידה וניהלה את צרכי הבית ביד רמה. והיא, במר נפשה עליה, נענתה ואמרה כי היא מסרבת לתת לו את המטבעות שביקש, בטענה שהיא כבר בזזה הון עצום עבור רופאים ורפואות והם לא הועילו כלום, ואין זה אלא לפי שבדרך הטבע אפסו הסיכויים למצוא לך רפואה ומרפא. עתה, אם החותך חיים לכל חי יגזור לך חיים, אכן תתרפא, ואם לאו - תשאר במצבך. איני מוכנה להוציא עוד כסף עבורך, ותן אמונתך בהש"ת שהוא רופא חנם.

כאב האברך החולה לשמע דברי אשתו, שנאמרו מתוך ייאוש ואכזבה, ומתוך שרצונו היה עז לקבל מהרבי טללי תחיה רוחנית הוא הפציר באשתו שוב ושוב, עד שלבסוף נענתה והעניקה לו כמה מטבעות.

מיהרו חבריו של האברך לשאתו אל אכסניית הרבי, שם פרץ בבכי עצום ואמר בשברון לב נורא: רבי, יודע אני כי חסר תקוה אני וכי לא ארפא מחוליי זה, אולם מבקש אני לתת פדיון נפש לרבי כדי שהרבי יבוא לעזרתי ולישועתי בעולם העליון, לעשות עמי טובה אצל בית דין של מעלה.

המגיד לקח את המטבעות, בירך את האברך ואמר לו: אל תירא ואל תחת. מששמע האברך את דברי רבו, שקטה נפשו הסוערת והוא חזר לביתו במנוחת הנפש. אחד האברכים שליווה את האברך אל הרבי היה ידיד אמת שלו וחבר קרוב ביותר. כאשר שמע החבר את דברי המגיד, לבל יירא ולבל ייחת, ביקש מהאברך החולה שיתקע לו כף ויבטיח לו שאחר פטירתו, ככל שיוכל, יתגלה אליו ויספר לו כיצד אכן קוימה הבטחתו של הרבי ומה אמנם נעשה עמו.

בליל שבת חוץ לעיר, למחר נכנס ודרש כל היום. בארנו בפרשת מצורע באריכות לרמז בזה על מעלות הצדיק שבידו להעלות הנשמות הנדחים, ובפרט בליל שבת, שאז הוא עליית העולמות למעלה. לכן המנהג להפוך לצד מערב בשעה שאומרים 'בואי בשלום' בקבלת שבת, לרמז על הנשמות הנדחים לחוץ גם הם יעלו.

וזה 'ויברך הגמלים מחוץ לעיר', פירוש, הנשמות הנדחים מחוץ לעיר הקודש גבול הקדושה. כי לכן נקרא ירושלים עיר הקודש מקור מחצב הנשמות למעלה. על כן גם אותן הנשמות הברך ונטע אותם בקדושה 'אל באר המים'. 'לעת ערב' הוא ערב שבת קודש (עיינו בספר הזוהר הקדוש, קפא:). בתפלת המנחה. 'לעת צאת השואבות', אותיות שבת.

וכוונת רבינו הוא במה שכתב בספרו הקדוש בפרשת מצורע: וידוע כי גם על ידי הצדיק הדור יש עליה לנשמות הנדחים, דמעת העשוקים, אשר נדחו לחוץ ולא זכו בחייהם לבא אל הצדיק לתקנם. גם להם יכול לגמור התיקון על ידי הצדיק, כמו שנאמר 'טרף נתן ליראיו' שנתן הכח ליראיו לתקן הרפ"ח ניצוצות קדושות כנ"ל.

ובזה בארנו מאמר הגמרא במסכת עירובין (מה). תניא אמר רבי יהודה, מעשה ברבי טרפון שהיה מהלך בדרך וחשיכה לו ולן חוץ לעיר, לשחרית מצאוהו רועי בקר, אמרו לו, הרי העיר לפניך, הכנס. נכנס וישב בבית המדרש ודרש כל היום כולו. ולכאורה תמוה, מה שייכות להדרשה שדרש כל היום מפני שלן עתה חוץ לעיר, הלא גם בלתי זאת היה יכול לדרוש בכל עת שירצה.

אך הרמז על הנ"ל, כי כאשר ראה כי אירע לו כזאת ללון בליל שבת קודש חוץ לעיר בלתי ידיעתו שהיה סמוך לעיר, אז הבין בדעתו כי לא לחנם אירע לו כזאת, רק משמים עכבוהו כדי להעלות הניצוצות קדושות אשר נדחו חוץ לעיר, כאשר שמו מוכיח עליו ר' טרפון אותיות 'טרף' רמז לרפ"ח ניצוצות קדושות, ונו"ן רמז לעולם הבינה. ובפרט בליל שבת אשר היה מנהגם של הקדמונים ללכת לשדה לקבל שבת, כמו שנאמר 'לכה דודי נצא השדה'. לכן גם עתה בקבלת שבת אנו מהפכים לצד המערב בשעה שאומרים 'בואי בשלום' הוא גם כן לקבץ הנדחים מבחוץ לבא לתיקונם הראוי על ידי הצדיק.

הוא מקבל את השבת בזמירות, בשירות ובתשבחות".

תיכף בשומעי את כרוז זה התעוררתי, כאדם שנתעורר משינה עמוקה, ונזכרתי שהמגיד הקדוש מטשערנוביל היה מורי ורבי בעודי בחיים עלי אדמות. התחלתי איפוא להגביר את מהירות ריצתי יחד עם שאר הנשמות המעופפות, וכאשר באתי לבית המדרש ראיתי כי כולו מלא בחלונות גדולים ואור מופלא מבהיק דרכם וזיוו כשמש בצהרים. רציתי מאוד להיכנס ולבוא אל תוך בית המדרש, אבל לא הצלחתי למצוא את הפתח. אמנם ראיתי נשמות שהצליחו להיכנס פנימה, אך אנכי לא ידעתי היכן מצויה הכניסה. ככל שביקשתי והפצרתי מנשמות אחרות שיראו לי את הדרך בה אוכל להיכנס לפני ולפנים, לא נעניתי על הדבר.

בצערי כי רב הלכתי לצד מערב של בית הכנסת, מתוך שידעתי כי פתח בית המדרש צריך להיות בצד מערב, וגם שם לא עלתה בידי למצוא את הפתח. הבטתי איפוא דרך החלון והנה רואה אני את רבינו המגיד עומד לפני העמוד כשהוא מעוטף בטליתו כדרכו בקודש ומתפלל. התעצבתי בכפלים על שאין אני יכול לראות ולהיראות בפניו, אולם לאחר זמן קצר, כאשר הגיעו לומר את החרוז 'בואי בשלום', הסתובב הרבי לצד מערב כשפניו גלויות.

באותם רגעים נשגבים הבחין בי הרבי עומד מחוץ לבית המדרש, מביט בו מבעד לחלון כאשר עמדי מצויה נשמה נוספת. הרבי ראה שאין אני מצליח למצוא את דלת הכניסה. מיד רמז הרבי באצבעו שאתקרב אליו ואכנס פנימה אל תוך בית המדרש. באותו רגע ממש נפתחה הדלת לפני ונכנסתי למחיצתו של הרבי.

מאותו רגע אני מוגן ושמוד מפני כל מלאכי החבלה וכוחות הרע שביקשו להרע עמדי. המגיד קיים לי את הבטחתו והוא שומר עלי, סיים האברך את דבריו ונעלם כלעומת שבא.

על הפסוק (בראשית כד יא): 'וַיִּבְרַךְ הַגְּמָלִים מִחוּץ לְעִיר אֶל בְּאֵר הַמַּיִם לְעֵת עֶרְב לְעֵת צֵאת הַשָּׂאֲבֹת' פירש הרה"ק התפארת שלמה זיע"א: הנראה לומר בזה על פי מה שאמרנו בגמרא (עירובין מה). ברבי טרפון שהיה לן

עבר זמן מה והאברך שבק חיים לכל חי והלך לבית עולמו. וחבירו הנאמן נותר מלא ציפייה לדעת את הנעשה עמו בעולם האמת. הוא המתין במשך זמן רב שהאברך יקיים את הבטחה זו שנתן בתקיעת כף, אך האברך לא התראה אליו.

ויהי באחד מלילות השבת, כאשר עמד המגיד מטשערנוביל בבית מדרשו להתפלל לפני העמוד לקבלת שבת ברגש רב כדרכו בקודש, הבחינו כל החסידים שבשעה שהגיעו לחרוז 'בואי בשלום' והרבי הפנה את פניו למערב, החל הרבי מורה באצבעו לכיוון הפתח כמי שמצביע ורומז לאדם להיכנס פנימה. תמהו החסידים מאוד ולא הבינו פשר תנועה זו שהרי איש לא עמד בפתח, ולמי איפוא סימן הרבי שיכנס?! אלא שאיש לא העז לשאול את המגיד על כך, וכולם נותרו בפליאתם.

באותה שבת היה חברו של האברך בטשערנוביל, ואף הוא היה עד ראיה למחזה פלאי ומסתורי זה. והנה באותו ליל שבת, כחצות הלילה, כאשר החבר נם את שנתו באחת האכסניות, לפתע נגלה לו אליו בחלום האברך הנפטר ואומר לו: הנה עתה הגיע הזמן שאקיים את הבטחתי לך ואספר לך את כל מה שאירע עמי מני היום בו נשמתי נפרדה מגופי ועד עצם היום הזה.

דע כי מיד לאחר פטירתי לקחו מלאכי החבלה את נשמתי ועשו בה ככל שידוע מהספרים הקדושים. הימים האלו היו קשים ומרים עבורי עד מאוד, עד שמרוב הצרות שאפפוני שכחתי לחלוטין מכל מה שהיה בעולם הזה ואף לא זכרתי שעלי לבקש מהרבי שיבוא לעזרתי כפי שהבטיחני.

עד שהיום, בזמן תפילת קבלת שבת, כאשר נשמע הכרוז במרומים, כפי שנשמע מדי ערב שבת: "בואו ונצא לקראת שבת", לפתע עזבו אותי כל מלאכי החבלה וברחו למרחקים, עד שלא ראיתי אף לא אחד מהם. לא ידעתי להיכן עלי לפנות ונשארתי על מקומי תוהה ומשתומם.

אלא שמכל עבר ראיתי המוני נשמות רצות ועפות במהירות לכיוון בלתי נודע לי. כיון שכך, הצטרפתי גם אני למרוצה זו, עד ששוב נשמע קול הכרוז במרומים, מבשר ואומר: "לכו ושמעו את הרב הצדיק רבי מרדכי, המגיד מישרים מטשערנוביל, איך

מילין יקירין ויהודשים נפלאים מלוקט
מדברות קדשו ותורתו של
רבי דוד חי אביהצירא שליט"א

מִי־הֵיאָה חֻזְרָא

חֻזְרָא דְאִזְרֵייתָא
יְסוּד חֲדָשׁ וְנִפְלֵא עַל הַפְּרָשָׁה

מידת הדין היא רק דמיון ולעתיד יתגלה שלא היה הסתר כלל

וגמילות חסדים. ואף על פי כן הייתה שנת יוקר וחלאים רבים רח"ל, וביותר סבלו עם ישראל המדוכאים ה' ירחם. והיה בעיניו של הרב הקדוש לפלא, מה פשעם של ישראל שהקב"ה שולח עליהם יסורים כהנה. ותוך כדי הרהוריו ראה הרב שתלמידו שהיה גברא רבה חולה מאוד והוא כבר הולך לעולמו, לקח ממנו תקיעת כף שיבוא מעולם האמת להגיד לו את טעם הדבר מפני מה נגזר עליהם דין קשה כזה.

וימתין הרב הקדוש עד שלושים ולא בא, הלך הרב על קברו של התלמיד ואמר לו, למה לא תקיים תקיעת כפך, ותוך כדי דיבור נפל על הרב הקדוש תנומה והנה רואה הוא את התלמיד בחלומו, ואמר לו, דע שמדברים נסתרים שבעולם העליון אסור לגלות, רק פסוק אחד אפשר לך, דוד אמר (תהלים מח י) 'דימינו אלהים חסדך בקרב היכלך', וצריך להבין, 'אלקים' הוא דין והאיך יאמר אחר כך 'חסדך'. והפירוש הוא כך, 'דימינו אלקים', כשהאדם כאן בעולם הדמיון, יראה לו שהוא דין. אבל 'חסדך בקרב היכלך', כלומר, בבואו לעולם האמת ששם היכל האמת אז יבין שהכל חסד.

זוהי הירושה שהורשה לנו אמנו שרה ע"ה, שגם כאשר נראה עולם הפוך באמת הוא רק דמיון, אבל בהיכלך בעולמות העליונים רואים שהכל הוא רק טוב. וכאשר היה הרה"ק מרופשיץ זי"ע אומר שלעתיד יתגלה שכל הצרות והרע שעברו על ישראל בכל הגלויות היו חסד גמור. ומובא בספרים שרבי שלום מקאמינקא זי"ע אמר משמו של הרה"ק מרופשיץ, שלעתיד יתגלה שלא זו בלבד שבתוך הרע והדין טמון הטוב, אלא יתגלה שאפילו לא היה בכך הסתרת פנים. ועל כך הצדיקים שבכל הדורות היו אומרים תמיד בכל העובר על עם ישראל הן בכלל והן בפרט, גם זו לטובה וכל דעביד רחמנא לטב עביד.

הטוב שיש בכל דבר וגם בדברים הנראים חלילה כהיפך הטוב.

בעניין זה מובא פירוש נפלא בשם האוהב ישראל מאפסא זי"ע, שבימיו היה דור הגון שקיימו כל שלשה עמודים, תורה ועבודה

ויהיו חיי שרה מאה שנה ועשרים שנה ושבוע שנים שני חיי שרה (כג, א). וברש"י כולן שווים לטובה.

ומכח זה שנתנה לנו שרה אמנו ע"ה נן גם בני ישראל בכל הדורות רואים את

מילתא דפליאה

הספדה של שרה - חינוך בנה למסירות נפש

וַיָּבֹא אַבְרָהָם לִסְפֹּד לְשָׂרָה וְלִבְכַתָּהּ (כג, ב).

מצינו אצל שרה אמנו ע"ה שאצלה הייתה מידת הצניעות בשלימות, כשאלת המלאכים לאברהם 'איה שרה אשתך' (בראשית יח ט), 'ויאמר הנה באוהל', ופירש רש"י 'צנועה היא'. ובמידה זו זכתה לבוא למעלותיה של האשה בשלימות, שהשלימה עצמה במצוותיה של האשה, כמו שכתב רש"י בפסוק (שם כד סז) 'ויביאה יצחק האהלה שרה אמו': וביאה האהלה ונעשית דוגמת שרה אמו, כלומר והרי היא שרה אמו, שכל זמן ששרה קיימת היה נר דלוק מערב שבת לערב שבת, וברכה מצויה בעיסה, וענן קשור על האהל, ומשמתה פסקו, וכשבאת רבקה חזרו. ואיתא בשלשה אלו, הם המצוות המוטלות לקיימם על האשה בדווקא, 'ענן קשור על האוהל' כנגד טהרת הבית, 'עיסה מבורכת' כנגד מצות חלה שהיא טהרת השולחן, ו'נר דלוק' כנגד מצות נר של שבת שמצוותו בנשים.

ובזכות שלימותה בצניעות זכתה להעמיד בן שמסר נפשו לעולה בעבור ציווי ה' יתברך, ועל נקודה זו בחר אברהם להספידה, שבזכות מעשיה צניעותה וחינוכה, זכתה לבן המוסר נפשו לה'. ואף שהיו לה מעלות רבות מאוד שהייתה נביאה, וכמו שהיה אברהם מגייר גרים כך שרה הייתה מגיירת את הנשים, ועברה הרבה בימי חייה, ובכל עשרה הניסיונות שנתנסה אברהם הייתה עמו. אך עם הכל בחר להספידה בנקודה זו שחינכה את בנה למסירות נפש, כאשר הארכנו בזה במקום אחר, דכתיב (בראשית כג ב) 'ויבוא אברהם', והקשו במדרש (ב"ר נח ה) 'מהיכן בא', ומאי נפקא לן מהיכן בא, רק זוהי שאלתם, מהיכן התחיל להספידה, מאיזה נקודה בחר אברהם לספוד לזוגתו אשר הייתה מלאה וגדושה בכל מידה נכונה. ותירצו, 'מהר המוריה בא', שהספידה מהמעשה של הר המוריה שהסכים בנה ליקרב כרצון הבורא ולמסור את נפשו לעולה. ובוודאי היה זה מכוח החינוך שקיבל וראה בהנהגת אמו.

וכן רואים בהמשך הדורות, כמו אצל שמואל הנביא שכל לידתו היה מתפילותיה ומעשיה של אמו חנה. וכן איתא ברבי יהושע בן חנניה שאמרו עליו (אבות פ"ב מ"ח) 'אשרי יולדתו', כי הכל בכח האם.

ברזא דאח"ד רמזים נפלאים על סדר הפרשה

הרמז הנפלא במילים 'וְכָל טוֹב אֲדֹנָיו בְּיָדוֹ'

וחיים ושלום וכל טוב (בחולם) ומכל טוב (בשורוק) לעולם אל יחסרינו, ולכאורה אחר שפירט וביקש כל מיני טובות מדוע חוזר ומבקש עוד 'ומכל טוב לעולם אל יחסרינו?' ועל פי האמור יובן שכיון שמבקש חיים וחסד ורחמים וכל טוב הנראה ונגלה בעוה"ז מפחד שמא ינוכו זכויותיו לעתיד לבא וע"כ מבקש הוא שיזכה לקבל מאת המקום מאוצר מתנת חינם וממילא מכל טוב הצפון לעוה"ב אל יחסרינו.

על דרך זו יבואר מדוע המברך ברכת 'הגומל' מברך 'הגומל לחייבים טובות שגמלני כל טוב' והקהל עונה אחריו 'הא-ל שגמלך וכו' הוא יגמלך כל טוב (בשורוק) סלה'. שכיון שחושש המברך שניכו לו מזכויותיו ע"י הנס שארע עימו ע"כ אומרים לו הקהל 'הוא יגמלך כל טוב סלה' היינו שישארו לו זכויות עבור הטוב הצפון ומוכן לעוה"ב, וכעין הכתוב אצל רות (ב יב) 'שלם ה' פעלך ותהי משכורתך שלמה' ותרגומו 'יגמול ה' לך גמול טב בעלמא הדין על עובדך טב ויהי אגרך שלמא לעלמא דאתי'.

הנביא ירמיה (יז יד) ביקש מאת השי"ת 'רפאני ה' וארפא הושיעני ואושעה כי תהלתי אתה', וברש"י: 'כי תהלתי אתה, כך אני מתהלל ומתפאר לומר שאתה מושיעני'. כי הצדיק אינו מרגיש בעצמו שיש לו זכויות כדי שירפא וע"כ מצפה לישועה מאת המקום מאוצר מתנת חינם, וכל זה הוא מבקש לא בכח זכויותיו רק כדי שאחר הישועה יתן תהלה לה' על הרפואה ובזכות זה יושיעו השי"ת. וזהו שאנו אומרים ומתפללים בתפילת העמידה 'רפאנו ה' ונרפא הושיענו ונושעה' - לא בזכויות שיש לנו, רק - 'כי תהילתנו אתה' דהיינו שנהלל אותך בעבור הישועה ויתקדש שמך על ידינו. ובדרך זו יש מי שפירש את הכתוב 'לה' הישועה על עמך ברכתך סלה' (תהלים ד ט) ישועת ה' באה לאדם אף אם אין בידו זכות באם רצונו הוא רק בעבור שעם ה' יברכו ויהללו את בוראם על ישועתם.

בו שמינית שבשמינית היינו שלאחר שנושע אכן יש לו לתלמיד חכם להחזיק עצמו כבעל זכויות וכעת שנושע נותר ריקן מזכויותיו וממילא עליו לאזור חיל לרכוש מחדש זכויות רבות בקיום רצון השי"ת ומצוותיו. ובזה יבוארו שני הפירושים במדרש על נכון, שאכן קודם שנושע יעקב אמר על עצמו 'איני כדאי', אך לאחר שנושע אמר 'כדאי אני אבל קטנת' היינו שיש לי לחשוש שאכן בעל זכויות אני וכעת קטנתי בכך שנתמעטו זכויותי ונותרתי בחוסר כל, ודפח"ח].

בשל"ה הקדוש (פ' ואתחנן אות ז) כתב שמצינו שהמילה 'טוב' מנוקדת בשני אופנים, פעמים 'טוב' (בחולם) ופעמים 'טוב' (בשורוק), ופנימיות הענין הוא שיש שני סוגי טוב יש טוב נראה ונגלה ויש טוב שהוא נסתר החבוי מעין כל רואה, וכתמצא תדקדק שבכל מקום שמנוקד 'טוב' (בחולם) ענינו הוא טוב הנראה ונגלה ובמקום המנוקד טוב (בשורוק) ענינו מורה על תוכיות והסתר, ובדרך זו יבואר הכתוב 'מה רב טובך אשר צפנת ליראיך' המדבר על הטוב הגנוז וצפון לצדיקים יראי ה' לעתיד לבא.

עפ"י יסוד חשוב זה נראה לדרוש את הכתוב אצל אליעזר עבד אברהם בלכתו לחפש אשה ליצחק 'ויקח העבד עשרה גמלים מגמלי אדוניו וילך וכל טוב אדוניו בידו' (בראשית כד י), וכפי המבואר בשל"ה ש'טוב' המנוקד בשורוק ענינו הוא טוב גנוז ומוסתר לעתיד לבא, ואף כאן בא הכתוב לומר שלמרות שלקח אליעזר מגמלי אדוניו ונהנה מקנייני העוה"ז וא"כ לכאורה ינוכה מזכויותיו לעוה"ב, מכל מקום מעיד הכתוב 'וכל טוב אדוניו בידו' עדיין כל הטוב הגנוז וצפון לעוה"ב נשאר בידו ולא נחסר כלום מזכויותיו על ידי הנאתו מקנייני העולם הזה היות וכל טובתו והנאתו היתה רק מאוצר מתנת חינם כדרכם של צדיקים וכל הטוב הראוי לו לעוה"ב נשאר בידו.

ובברהמ"ז (בנוסח אשכנז) נאמר 'הוא יגמלנו לעד לחן ולחסד ולרחמים וכו'

ויקח העבד עשרה גמלים מגמלי אדוניו וילך וכל טוב אדוניו בידו (בראשית כד י). מפליאים מאד דברי חז"ל (ספרי ואתחנן הובא ברש"י דברים ג כג) שאמרו: 'אע"פ שיש להם לצדיקים תולדות במעשיהם הטובים אין מבקשים מאת המקום אלא מתנת חינם'. הדבר צריך ביאור - מי הוא היכול לבקש מהשי"ת שיעשה עימו טוב בעוה"ז אם לא הצדיקים שכל ימיהם עמלים הם בקיום רצון השי"ת ומצוותיו, ובידם הזכות לבקש מאת הקב"ה שייטיב עימם בעוה"ז במילוי כל משאלותם לטובה?! וביאור הדבר הוא שדוקא הצדיקים הם אלו שמעריכים ויודעים מה ממתין להם לעוה"ב ברוב טוב הצפון לצדיקים עליהם נאמר 'עין לא ראתה אלוקים זולתך יעשה למחכים לו', ומבינים כמה חבל יהיה לבזבז את זכויותיהם על טובות והנאות השייכות לעולם חולף ועובר, ועל כן בשעה שמבקשים הם טובה תולים את בקשתם מאת המקום באוצר מתנת חינם כדי שלא ינוכה מזכותם לעתיד לבא.

כך מצינו אצל יעקב אבינו ע"ה בברחו מפני לבן שהתפלל 'קטנתי מכל החסדים ומכל האמת אשר עשית את עבדך' (בראשית לב יא) ובמדרש פרשו כוונתו שאמר 'איני כדאי או שאמר 'כדאי אני אבל קטנתי', היינו שלמרות שידע יעקב שהיו בידו זכויות מכל מקום לא רצה ליהנות בזרוע רק מאוצר מתנת חינם, ועל כן אמר 'קטנתי' - קטן אני ואיני ראוי לינצל מיד עשיו רק ברוב חסדיו של השי"ת החונן ומרחם.

[דבר נפלא הביא **בערוגת הבושם** (וישלח) בשם **הגאון ר"א מוילנא** זלה"ה, שבודאי כשמתפלל אדם להשי"ת אין לו לתלות בזכויותיו וכל התולה בזכות עצמו תולין לו בזכות אחרים, אבל לאחר שהושיעו השי"ת ונתן לו מבוקשו יש לו לדאוג שמא נושע בכח זכויותיו וכעת שנושע נוכח ממנו ונותר בעירום ובחוסר כל וכפי שאמר יעקב 'קטנתי מכל החסדים וגו'', ובדך זו פירש מאמר חז"ל 'לתלמיד חכם צריך שיהיה

שיחת עבדי אבות

זכות הבנים לעבדי אבות, וקפצה לו הדרך להגביה למעלה את הארץ מן השמים.

רמז לשם של קפיצת הארץ

על הפסוק 'ואבוא היום אל העין', פירש רש"י היום יצאתי והיום באתי מכאן שקפצה לו הדרך. ואמר הרה"ק מרן הבעל שם טוב ע"ה כי בפסוק זה רמזו השם של קפיצת הארץ. ופירוש דבריו כי שם של קפיצת הדרך הוא אהו"ה, וראשי תיבות של הכתוב 'ואבוא היום אל העין' הוא גם כן אהו"ה, וזהו הרמז בדברי רש"י 'מכאן שקפצה לו הארץ', היינו מהתיבות האמורות כאן קפצה לו הארץ. [וזהו שנאמר למעלה 'ואשביעך בה' אלהי השמים ואלהי הארץ', היינו שהשביעו בשם אהו"ה היוצא מראשי תיבות 'אלהי השמים ואלהי הארץ', כדי לעורר את הכוח לקפיצת הארץ היוצא משם אהו"ה].

ועל פי זה יש להוסיף עוד, כי שם אהו"ה עולה בגימטריא 'טוב', וזהו שנאמר באליעזר בצאתו לדרך 'וכל טוב אדוניו בידו', 'טוב' רמז לשם אהו"ה, שזכה לשם אהו"ה שעל ידיו קפצה לו הארץ.

את עיקר השראת השכינה בתחתונים, ותחילה נזכרו השמים הנמוכים ולמעלה מהם שמי השמים הגבוהים, והמעלה העליונה ביותר היא מעלת הארץ השולטת על העליונים.

והנה בריאת שמים וארץ היתה בשם אהו"ה, והוא ראשי תיבות 'א'ת ה'שמים ו'את ה'ארץ', אבל אליעזר עבד אברהם אמר 'ואבוא היום אל העין', והקדים בדבריו אותיות ו"ה לאותיות א"ה, לרמז שהקדים 'את הארץ' ל'את השמים', כי זכה להקדים התחתונים לעליונים, ומכאן שקפצה לו הארץ, שקפצה הארץ למעלה ממדרגת השמים.

קפיצת הארץ מכוחם של בני ישראל

וכל ענין קפיצת הארץ לאליעזר היתה מכוח הדורות הבאים של בני ישראל, על ידי שעתידיהם הם לקבל התורה התעורר כוחם לאליעזר להגביה את התחתונים, וזהו שאמרו חז"ל (ב"ר ס ח) יפה שיחתן של עבדי אבות לפני המקום מתורתן של בנים, שיחתן של עבדי אבות שקפצה להם הארץ, כל זה היה מכוח תורתן של בנים, ועמדה

בשליחותו של אליעזר מצינו שקפצה לו הארץ בדרכו, כמו שפירש רש"י 'ואבא היום אל העין', היום יצאתי והיום באתי, מכאן שקפצה לו הארץ. ובביאור ענין קפיצת הארץ יש לומר שהתעלתה הארץ למעלה ממדרגתה, כי בשעה שהתחתונים מיטיבים דרכיהם זוכים להשרות השכינה בתחתונים ולהעלות את הארץ למעלה מן השמים, ועתה כשעסק אליעזר להעמיד את זרע ישראל מיצחק ורבקה, התעורר תיקון הארץ מכוח בני ישראל וקפצה לו הארץ במדרגתה למעלה מן השמים.

מדרגת הארץ למעלה מהשמים

ושמי השמים

וכמו שמצינו באלשיך הקדוש (דברים י יד) על הכתוב 'הן לה' אלהיך השמים ושמי השמים הארץ וכל אשר בה', ולכאורה קשה סדר הפסוק כי מן השמים הנמוכים עלה לשמי השמים הגבוהים יותר, ושוב ירד למטה והזכיר את הארץ הנמוכה מהם, אלא בשעה שישראל עושים רצונו של מקום הם מגביהים את הארץ למעלה מן השמים העליונים, ובמעשיהם הטובים הם קובעים

עובד ה' מעלה במעשיו גם הדברים הגשמיים

לרוחניות, כבר דרש האהבת ישראל זי"ע (חיי שרה אות קו) שתיקון הגוף שתיקנה בימי חייה נרמז בתיבות הפסוק 'מאה שנה ועשרים שנה ושבע שנים'. דכתיב 'ויהיו חיי שרה' שרה רומז לגוף ואברהם רומז אל הנשמה (זוהר מדרש הנעלם וירא קב.), ומרמז לנו הכתוב אשר האדם צריך לידע שתענוג גשמי והחומרי הוא הבל וריק כי כצל ימינו עלי ארץ, ועיקר החיות ותענוג אמיתי הוא לימוד התורה וקיום מצוותיה ברצון ובשמחה, ולהשתמש בדברים הכרחיים מעניני הגוף בתור אמצעי לתכלית האמת ואז מתהפך החומר לצורה שגם עניינים הגשמיים נעשים רוחניים.

ובזה יתבאר 'ויהיו חיי שרה', כלומר, אימתי הם חיי שרה הרומז לגוף, כשהם מאה שנה ועשרים שנה ושבע שנים' וכמו שכתב רש"י בת קו"ף כתב כ"ף, ש'קו"ף כ"ף זי"ן' עולים בגימטריא שמחה, שעל ידי השמחה בתורה ובמצוות יש חיות גם לגוף הנרמז ב'שרה'. וביאר עוד 'ויהיו חיי שרה' הרומז לעניני הגוף, הוא רק כאשר הוא 'מאה ועשרים ושבע' שבגימטריא 'מוח חכמה', דהיינו כאשר הגוף הוא הכנה לתורה הקדושה ללמדה בשמחה

ה'. וזה מה שנאמר באברהם ובדוד בא בימים' שבא עם כל ימיו ללא שיגרעו מהם הזמנים שבהם עסקו בגשמיות, כי גם אותם עשו לשם שמים ונחשבים לעבודת ה'.

ויתכן לרמוז זאת בפסוק עצמו, שכאשר ימיהם 'ימי תמימים' נעשה המשך הכתוב 'ונחלתם לעולם תהיה', שנחלת הצדיקים ועבודת ה' שלהם הוא 'לעולם תהיה' ללא הפסקה. כי גם גשמיותם נעשית נחלת הצדיקים שמקדשים הכל והופכים הכל לעבודת ה'. ומטעם זה נאמר בשרה 'כולם שוים לטובה' הן ימי נערותה והן ימי זקנותה אף שבוודאי ישנם הבדלים בין ימי הזקנה לימי הנערות, אך כאשר מילאה שנותיה בעבודת ה' ובמעשים טובים, נעשו כל ימיה מקשה אחת של עבודת ה' ונשתוו כולם באותה בחינה לטובה.

תיקון הגוף - ע"י השמחה בתורה ומצוות

וכיצד יהפך הצדיק את עניני הגשמיות

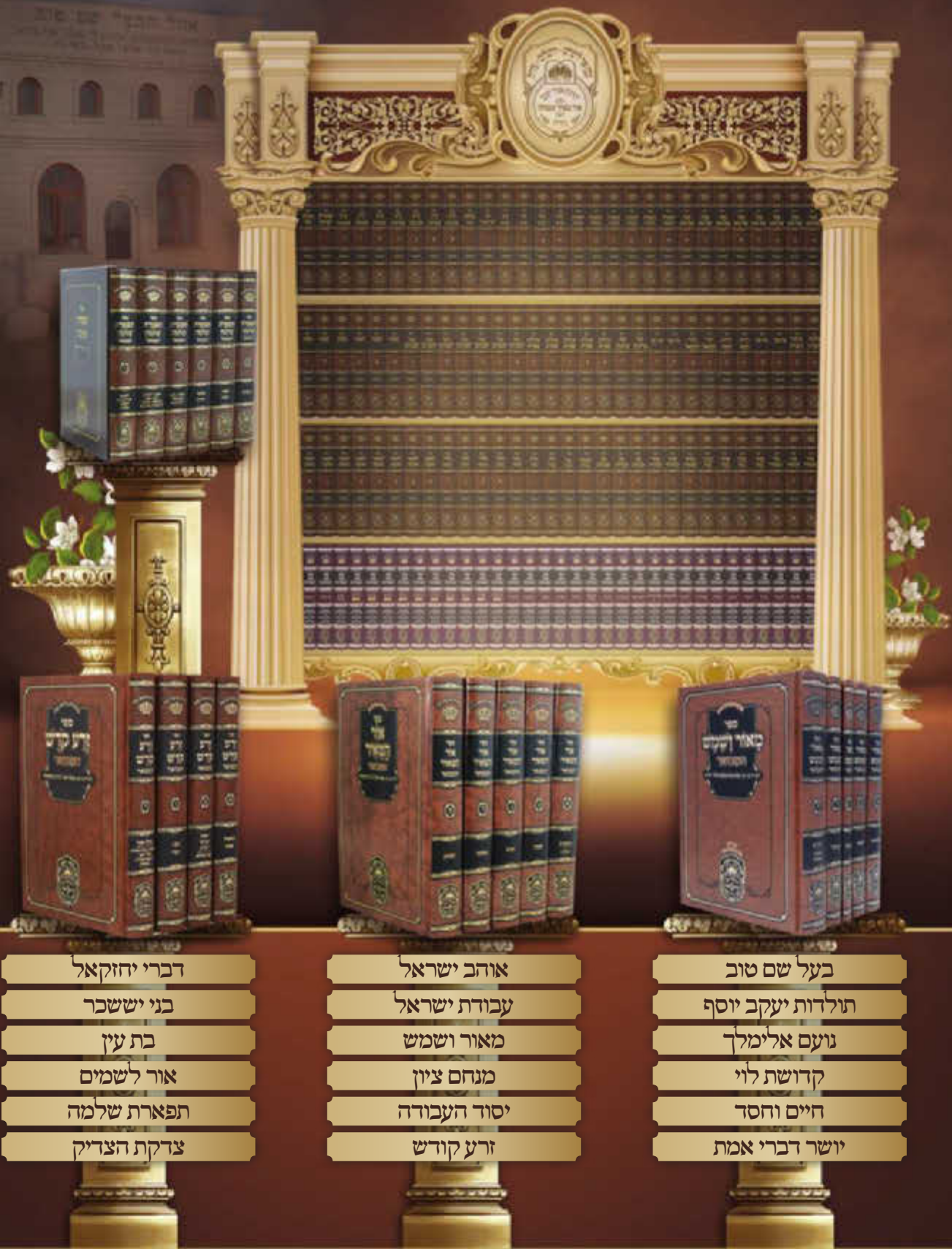
ימי תמימים - גם בגשמיות

איתא במדרש (ב"ר נח א) 'יודע ה' ימי תמימים ונחלתם לעולם תהיה' (תהלים לו יח) כשם שהם תמימים כך שנותם תמימים. שלימות הימים פירושה ללא ספק כאשר האדם ממלאם בקיום מצוות ומעשים טובים ובלימוד התורה, ואם כך צריך להבין מה שאומר המדרש שהקב"ה ממלא שנותיהם, הלא צדיק תמים אף הוא ממלא את יומו בתורה ומעשים טובים אם כן מלאים הם. אך אדם שכל מעשיו לשם שמים זוכה שימי שנותיו המלאים כוללים גם את הזמנים בהם לא למד ולא עשה בהם מצוות, כמו זמן השינה, האכילה וכדומה, שגם הם נחשבים כעבודת ה' יתברך, כמו ששינונו בפרקי אבות (פ"ב מ"ב) 'וכל מעשיך יהיו לשם שמים', וכפי שביאר זאת בשולחן ערוך (או"ח סי' רלא) שכל מה שיהנה אדם בעולם הזה לא יכוין להנאתו אלא לעבודת ה' יתברך.

נמצא שכאשר ממלא שנותיו בתורה ומעשים טובים זוכה לקדש גם את עניני הגשמיות שיהיו גם הם לשם שמים, וממילא כל שנותיו שלמים, שכל ימיו ומעשיו אף הגשמיים נעשים מקשה אחת של עבודת

יצא לאור ע"י מכון אור לישורים
© כל הזכויות שמורות
אין להעתיק או להפיץ ללא אישור
מפורש בכתב ממכון אור לישורים
ניצוב ועימוד: שוקי קנר

דברי יחזקאל
בני יששכר
בת עין
אור לשמים
תפארת שלמה
צדקת הצדיק

אוהב ישראל
עבודת ישראל
מאור ושמש
מנחם ציון
יסוד העבודה
זרע קודש

בעל שם טוב
תולדות יעקב יוסף
נועם אלימלך
קדושת לוי
חיים וחסד
יושר דברי אמת

לזכות עופר פנחס בן צילה שיחי' · קרן בת רונית שתחי' טל
 אדמונד שיחי' בן איזה · רונית בת ינינה יעל · בנימין בן אסתר כל יוצאי חלציהם שיחי'
 להצלחה רבה ומזופלגה בכל מעשה ידיהם, ולאריכות ימים ושנים טובות מתוך בריאות ונחת
 · לעילוי נשמת צילה בת דורה צביה ומאיר ע"ה ·

☎ להצטרפות חייג עכשיו: 04-8628888 ודהגליון בדרך אליך

You can now subscribe and get journal delivered to your door.
 Call 718-407-2479 or email otzarpninei@gmail.com